

ΠΑΝΔΩΡΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Ε'
15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1904

ΕΝΕΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΕΝ ΚΡΗΤΗ,

Οιαν περίπου θέσιν κατεῖχεν ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἑλληνικαῖς πόλεσιν ἡ Ἀγορά, τοιαύτην εἶχε καὶ παρόμοιον σκοπὸν ἐτέλει ἐν ταῖς Ἰταλικαῖς τοῦ Μεσαίωνος πόλεσιν, ἡ λεγομένη *Loggia*. Ἡ λέξις εἶναι τὸ ἑλληνικὸν *Λογγεῖον*, τὸ ἀνυψωθὲν προσκήνιον τοῦ ἑλληνορθωμαϊκοῦ θεάτρου.

Ἡ Ἰταλικὴ *Loggia* καὶ *Loggetta* ἡτο ὅλοδόμητα δημόσιον κτιζόμενον, ἐν τῷ κεντρικότερῳ τῆς πόλεως μέρει, Στοὰ ἀνοικτὴ μονώδοφος ἢ διώροφος, τόπος συνεντεύξεως τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν εὐγενῶν τῆς πόλεως, Λέσχη πολιτικῆ καὶ ἐμπορικῆ.

Ἡ Φλωρεντία σώζει καὶ μέχρι σήμερον τὴν περίφημον *Loggia dei Lanzi*, ἡ Ἐνετία πρὸ τετραετίας ἔσωζεν ἀκόμη τὴν ἰδικήν της ἐν τῇ Πλατείᾳ τοῦ Ἀγίου Μάρκου, ὅτε τὸ περίφημον Κωδωνοστάσιον (*Campanile*) καταπεσὸν αἰφνιδίως κατεπλάκωσε καὶ διέφθειρεν αὐτήν.

Πᾶσα ἀποικία ἐνετικὴ καὶ κτῆσις, ἐν ᾧ ἐγκαθίσταντο Ἐνετοί, ἔπειτε νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαραίτητον Λέσχην. Ἡ Κρήτη, ἡ πολυτιμοτέρα τῆς Γαληνοτάτης κτῆσις, τὸ Βασιλείον τῆς Κρήτης, ὡς ἐπωνομάζετο ἐμφαντικῶς, εἶχε τὰς ἴδιας τῆς, κτίσματα τῶν Ἐνετῶν ἀποίκων. Ἐν Ρεθύμνῃ σώζεται ἀκόμη μεταβεβλημένον εἰς τζαμίον τουρκικόν. Ὁ Χάνδαξ, (τὸ σημερινὸν Ἡράκλειον) ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου, εἶχε τὴν ὁραιοτέραν *Loggia*, κτίσμα τῆς Ἀναγεννήσεως.

Ἡ δημάδης κρητικὴ διάλεκτος διέσωσε τὴν λέξιν ὑπὸ τὸν τύπον λόντζα, δι' ἣς δηλοῦ ὅμιλον καὶ ὅμιλίαν ἀνθρώπων φιλικῶς διαλεγομένων.

Ἡ *Loggia* τοῦ Ἡρακλείου ἐκτίσθη εἰς τὴν κεντρικωτάτην θέσιν τῆς πόλεως παρὰ τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Τίτου, τὸ Δουκικὸν Ἀνάκτορον, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Μάρκου, τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως καὶ τὸ παλάτιον τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Ἡ πρόσοψις αὐτῆς καὶ ἡ κυρία εἴσοδος εὑρίσκετο εἰς τὴν *Μεγάλην Ρούγαν* τὴν ἄγουσαν ἐκ τοῦ λιμένος εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ τὰ παλάτια τοῦ Δουκὸς καὶ Ἀρχιστρατήγου.

Ἐκτίσθη κατὰ τὸ μέσον τοῦ 16ου αἰώνος ὑπὸ διασήμου ἀρχιτέκτονος πιθανώτατα τοῦ ἐκ Βερώνης Μιχαήλ *Sammicheli*, δστις διέτριψεν ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τοῦ 1537 - 1542, ὅτε ἐσχεδίασε τὰ κολοσσαῖα τοῦ Χάνδακος τείχη καὶ τὰ λοιπὰ ὁρμωματικὰ ἔργα.

Εἰς τὴν Λέσχην ταύτην συνήρχοντο οἱ ἀρχοντες καὶ οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πολῖται πρὸς ἀναψυχὴν καὶ συνδιάλεξιν καὶ πρὸς σύσκεψιν περὶ διαφόρων ζητημάτων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν καὶ ἐμπορικῶν· οἱ ἀρχοντες καὶ οἱ εὐγενεῖς τιμαριοῦχοι διέτριψον τὸν ἄνω δροφόν, οἱ δὲ λοιποὶ πολῖται κάτω. Ἀπὸ τῶν ἀνοικτῶν τῆς Λέσχης στοῶν δ δημόσιος κῆρυξ (*Gastaldio*) ἐκήρυξε τὰ διατάγματα τῆς Κυβερνήσεως, ἐντεῦθεν δ Λούξ καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρχαὶ προσεφέρουσαν τὸ πλῆθος κάτω ἐν τῇ Μεγάλῃ δῦῳ καὶ ἐντεῦθεν ἐθεῶντο τὰς δι' αὐτῆς διερχομένας πομπὰς καὶ λιτανείας.

Καὶ ἐκτίσθη μὲν ἡ *Loggia* τοῦ Ἡρακλείου, ὡς εἴπομεν, κατὰ τὸ μέσον τοῦ 16ου αἰώνος, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἐπὶ αἰώνας καὶ πάντως ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ὑπῆρχεν ἀρχαιοτέρα καὶ ἀπλουστέρα τὴν οἰκοδομίαν Λέσχη. Τοῦτο μανθάνο-

μεν ἐκ τῶν διαταγμάτων (*banna*) τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐνετικῆς Κυβερνήσεως τῶν δημοσιευθέντων πρὸ δὲ λίγων μηνῶν εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ Βυζαντινοῦ Δελτίου τοῦ Κρουμβάχερ, ἐν οἷς στερεοτύπως ἐπάναλαμψάνεται εἰς τὴν ἀρχὴν ἑκάστης διαταγῆς «ἐκηρύχθη δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ (δεῖνα) δημοσίου κήρυκος ἀπὸ τοῦ Λωβίου (*Lobium*),» ὡς ἐκαλεῖτο ἡ *Loggia* ἐν τῇ ἐπισήμῳ Λατινικῇ τῆς ἐποχῆς ἀπὸ τοῦ γερμανικοῦ *Laube*. Χάριν περιεργείας ὀναφέρομεν διτὶ ἐν τῇ Λέσχῃ ταύτη ἐπετρέποντο κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἥν χρονολογοῦνται τὰ διατάγματα (περὶ τὸ 1350), ἐνταῦθα καὶ τὰ τυχηρὰ παιγνίδια καὶ δὴ ἡ ἀγαπητοτάτη τοῖς τότε Ἐνετοῖς κυβεία, ἀπαγορευομένη ἀλλαχοῦ ἴδια καὶ δημοσίᾳ.

Ἡ Λέσχη τοῦ Ἡρακλείου, ἡς εἰκόνα παραθέτομεν κατὰ τὰ σχέδια καὶ τὰς συμπληρώσεις τοῦ μελετήσαντος αὐτὴν Ἰταλοῦ ἀρχιτέκτονος *Berchet*, εἶναι κτίριον δρομογώνιον ἔχον μῆκος 28 μέτρα καὶ πλάτους 11 περίπου. Ἡτο Στοὰ διώροφος, καὶ ὁ μὲν ἰσόγαιος δροφος ἔχων ἔξι δωρικοὺς ἀρραβδώτους ἡμικίονας καὶ δύο τετραγώνους παραστάδας κατὰ τὰ ἄκρα ἡτο δωρικοῦ ρυθμοῦ, ὁ δὲ ἀνώ ἡτο ἰωνικοῦ μὲ δικτὼ ἀντιστοίχους τοῖς κάτω ἰωνικοὺς ραβδώτους ἡμικίονας. Τὰ μεταξὺ τῶν κιόνων τόξα, κάτω μὲν ἡσαν πάντα ἀνοικτὰ ἔχοντα μόνον χαμηλὸν θωράκιον, τὰ δὲ ἀνώ ἡσαν ἐναλλαξ ἀνοικτὰ καὶ κλειστά. Τὸ ἀνώ μέρος τοῦ ἰσογείου δρόφου περιθέει διάζωμα τριγλύφων καὶ μετοπῶν, ἐν αἷς ἐναλλαξ ἐικονίζονται ἐν ἀναγλύφοις δὲ Λέων τοῦ Ἀγίου Μάρκου καὶ τρόπαια ἡ πανοπλίαι ἡ Ἰππόται ἐν πολεμικῇ στολῇ. Ὁ ἀνώ δροφος ὑποτίθεται διτὶ ἐφερεν ὑπὲρ τὸν θριγκὸν δρύφακτον (*ballustrade*), ἐφ' οὐκ κατὰ μὲν τὰς τέσσαρας γωνίας ὑπῆρχεν διβελίσκος, εἰς ἐν ἑκάστῃ, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἀγάλματα διακοσμητικά. Ομοία τῇ προσόψῃ εἶναι ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἑξωτερικὴ διάταξις καὶ τῶν δύο στενῶν πλευρῶν. Ὅπισθεν ἡ *Loggia* συνέχετο καὶ συνεκοινώνει πρὸς ἄλλο δημόσιον οἰκοδόμημα τὴν Ἐνετικὴν Ὀπλούχην (*Armeria*).

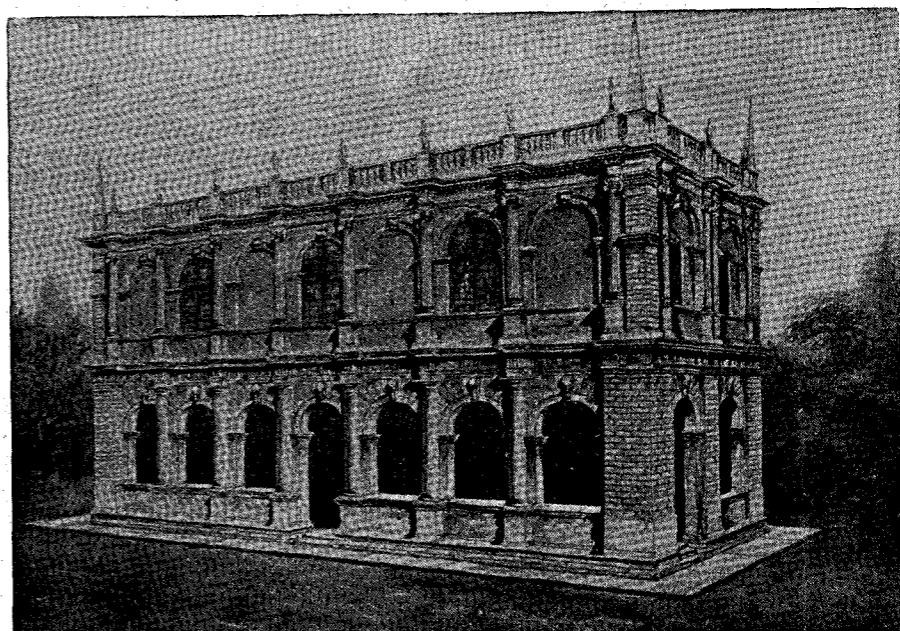
Ἡ Λέσχη ἡτο πᾶσα ἐκτισμένη διὰ λίθων πωρίνων πελεκητῶν καὶ διεκρίνετο διὰ τὴν εὐγενῆ ἀρχαϊκὴν ἀπλότητα καὶ τὴν μεγάλην ἀρμονίαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μερῶν, δικαίως δὲ ἐθαυμάσθη καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων. Ὁ μὲν διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου κ. *Dörgerfeld* ἴδων πολλάκις τὸ οἰκοδόμημα πρὸ τῆς τελευταίας καταστροφῆς ἀποκαλεῖ αὐτὸν

ἐν ἐπιστολῇ τοῦ καλλιτέχνημα τοῦ ρυθμοῦ τῆς Ἀναγεννήσεως, δὲ E. Gerland λέγει περὶ αὐτοῦ διτὶ εἶναι ἵστορικὸν μνημεῖον καὶ τὸ μναδικὸν ἐγκαλλώπισμα τῆς πόλεως Ἡρακλείου.

Τοιοῦτον ἡτο τὸ οἰκοδόμημα ἐπὶ Ἐνετο κρατίας καὶ διπος βλέπομεν αὐτὸν ἐν τῇ εἰκόνι. Οἱ Τούρκοι καταλαβόντες τὸν Χάνδακα τῷ 1669 συνήνωσαν τὴν ἀρχηστὸν πλέον δι' αὐτοὺς Λέσχην μετὰ τῆς διποσθεν συνεχομένης Ὀπλούχης, καὶ ἐχοησιμοποίησαν ἀμφότερα πρὸς φύλαξιν τῶν κυριευθέντων καὶ καταλειφθέντων ἐνετικῶν διπλῶν καὶ ἀλλων πολεμικῶν ἐφοδίων. Ἡ χρῆσις δὲ αὐτῆς ἐξηκολούθησε καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν Κρήτῃ Τουρκοκρατίας ἐπὶ δύο καὶ ἡμισυν αἰώνων περίπου. Ἐντεῦθεν διλόκηρον τὸ ἀποτελεσθὲν οἰκοδόμημα ὀνομάσθη *Tsespanés*, διπος καλεῖται καὶ σήμερον. Ὅπλα ἐνετικὰ καὶ πανοπλίαι ἐπιποτικά, τόξα καὶ βέλη ἀναρθμητα ἐφύλασσοντο ἐνταῦθα. Κατὰ τοὺς τελευταίους διμος χρόνους, διτὶ ἀνεπτύχθη ἡ ἀρχαιοφιλία, ἐξηφανίζοντο κατὰ μικρὸν τὰ μεσαιωνικὰ ταῦτα λείψανα ἀφαιρούμενα καὶ ἀπεμπολούμενα ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς Τούρκων διοικητῶν καὶ φρουράρχων, διετηροῦντο δὲ πλέον διλίγα μόνον τόξα καὶ βέλη πρὸ ἔξι ἐτῶν, διτὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, παρελήφθησαν καὶ ταῦτα ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως μετὰ τῶν τηλεβόλων καὶ τῶν ἀλλων πολεμοφοδίων.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Κρήτῃ Τουρκοκρατίας, τὸ κτίριον ὑπέστη σοβαρὰς βλάβες ἐκ τε τοῦ χρόνου καὶ μάλιστα ἐκ τῶν συχνῶν καὶ καταστρεπτικῶν σεισμῶν τῶν δονούντων τὸ ἐδαφος τῆς Κρήτης καὶ ἴδια τοῦ Ἡρακλείου. Ἐκ τούτων πάντως θάτι κατέρρευσεν δὲ θριγκὸς τοῦ ἀνώ πατάωμας καὶ τὸ δρύφακτον μετὰ τῶν διβελίσκων καὶ τῶν διακοσμητικῶν ἀγαλμάτων οἵ δὲ πρεσβύτεροι ἐνθυμοῦνται καὶ ἀναφέρουσιν διτὶ κατὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 1856 κατέπεσεν ἡ πρὸς N. στενὴ πλευρὰ τοῦ ἀνώ δρόφου, ἐπισκευασθεῖσα μετ' ὀλίγον βαναύσως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Καὶ ἄλλας δέ τινας ἀγροίκους ἀλλ' ἀναγκαίας ἐπισκευάς ὑπέστη τὸ οἰκοδόμημα κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, ἵνα εἶναι κατάλληλον διετηρήθη μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ ἵστορικοῦ μνημείου διὰ χειρῶν ἀνθρωπίνων ἐγένετο διντυχῶς ἐσχάτως, διφείλεται δὲ ἀκριβῶς εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν δημόσιων ὑπηρεσιῶν τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, ἥτις εἶχε τὸ καθῆκον ἐκ τῶν γνώσεων καὶ τῶν

ΕΝΕΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΕΙΣ ΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

φώτων τῆς νὰ τὸ σώσῃ, ἐννοῶ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δημοσίων ἔργων. Ἀρχιτέκτων τοῦ δημοσίου ἥρχους τὴν καταστροφὴν πρὸ τετραετίας καὶ μηχανικὸς τὴν συνεπλήρωσην πρὸ δύο μηνῶν.

Ἡ Κρητικὴ Κυβέρνησις θέλουσα νὰ σώσῃ καὶ διατηρήσῃ τὸ μνημεῖον τούτο, τοῦ διποίου τὴν σημασίαν καὶ οἱ ἔνοι αρχαιολόγοι καὶ ἡ ἐγχώριος ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία εἶχον ὑποδείξει, ἐσκέψθη ἐπιδιορθοῦσα καὶ μεταρρυθμίζουσα αὐτὸν νὰ τὸ μετατρέψῃ εἰς Μουσεῖον ἀρχαιολογικόν, οὐ ἐπείγουσαν ἀνάγκην εἶχεν ἡ Πολιτεία. Ἡ ἴδεα ἡτο καλὴ καὶ ἡ προσαίρεσις ἔξαιρετος, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου ἀνετέθη εἰς χειρας ἀνικάνου καὶ ἐπιποτικοῦ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ ἐθρυμματίζοντο, ἐν τῇ φοβερῷ δὲ ταύτῃ πτώσει ἡ κρωτηρίαζον καὶ κατεκερούματος καὶ τὰ κάλλιστα διατηρούμενα μέρη τοῦ ισογάλου δρόφου, μάλιστα δὲ τὸν στυλοβάτην καὶ τὰ προέχοντα γείσα τὰ διποῖα καὶ ἐκολόβωσαν κατὰ τρόπον οὐκτρόν.

Ἡ Λέσχη τοῦ Ἡρακλείου νῦν σώζει μόνον τὸ κάτω πάτωμα, στερεὸν μὲν τοῦτο ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀναλλοίωτον οὐδὲ ἀλλοβήτον ἐκ τῶν γενομένων βανδαλισμῶν. Εἰς τὴν Κρητικὴν Πολιτείαν ἐπιβάλλεται τὸ στοιχειώδες καθῆκον μετὰ τὰ γενόμενα καὶ τοῦτο νὰ διατηρήσῃ καὶ τὸν ἀνώ δρόφον νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. Λέγεται διτὶ ὁ δῆμος τοῦ Ἡρακλείου σκέπτεται νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς Πολιτείας τὸ οἰκοδόμημα καὶ τὸ χρησιμοποιήσῃ ὡς Δημαρ-

χείον μὲ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς κατὰ τὸ ἀρχικὸν σχέδιον ἀνακαινίσεως. Πολιτεία καὶ Δῆμος διφέλουσι νὰ ἔξαλεύψωσι τὸ προσαφθὲν ὄνειδος τοῦ βανδαλισμοῦ ἀνακαινίζοντες καὶ ἐπανάγοντες τὸ μεσαιωνικὸν καλλιτέχνημα κατὰ τὸ δυδυνατὸν εἰς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ μορφήν.

Τὰ ἰστορικὰ μνημεῖα παρ' οἰουδήποτε καὶ ἀν προέρχωνται, καὶ παρὰ τυράννων καὶ κατακτητῶν ἀκόμη, σήμερον εἶναι πεβαστὰ καὶ πᾶσα πολιτισμένη Κυβέρνησις διφεύλει νὰ τὰ σώζῃ καὶ τὰ διάτηρῃ. Εἶναι ταῦτα οἵ ζῶσαι καὶ φυγεγγόμεναι σελίδες τῆς πατρίου ἰστορίας, διέλων δὲ νὰ καταστέφῃ τὰ μνημεῖα ταῦτα διὰ λόγους δῆθεν ἔθνικος, ὡς ἀναμιμήσοντα χρόνους δυστυχεῖς καὶ ήμέρας ἔθνικῶν συμφορῶν παραλογίζεται, δπως καὶ ἐκεῖνος δ δποῖος ἐπιχειρεῖ νὰ ἔξαλείφῃ ἐκ τῆς ἰστορίας τῆς ἔθνικῆς τὰς σελίδας ἐκείνας, ἐν αἷς ἀναφέρονται ἀτυχίαι καὶ συμφοραὶ καὶ ταπεινώσεις ἔθνικαί. Ἀν τὰ μνημεῖα ταῦτα ὑπενθυμίζουσι ἀτυχίας καὶ συμφοράς, δὲν ἀναμιμήσοντι ταῦτοχρόνως τὸ ἀδάμαστον φρόνημα τοῦ ἔθνους καὶ ἀντὶ νὰ ταπεινῶσι τὰς ψυχάς, δὲν παραδειγματίζουσι τὰς ζῶντας καὶ δὲν φρονηματίζουσι αὐτοὺς διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἰστοριῶν τοῦ ἀτυχοῦς παρελθόντος διδαγμάτων; Ἡ παρατήρησις αὗτη ἵσχυει κατὰ μεῖζονα λόγον, δταν πρὸς τῇ ἰστορικῇ συνδυάζεται καὶ καλλιτεχνικὴ τοῦ μνημείου ἀξία, δπως ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει. Ἡ ἔξαφάνισις τοιού-

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΣΑΝΘΟΥΔΙΛΗΣ

ΓΚΑΙΤΕ

Μ Θ Ε Α Μ Ο Υ

Σὲ ποιὰ ἀπ' τὶς ἀδάνατες πρέπει ἡ πρωτεία;
Καδένας τὴν γνώμη του,
μὰ ἐγὼ τὴν δίνω
στὴν πάντα δεικνύη
καὶ πάντα νέα,
θαυμαστὴ τοῦ Λιδος θυγατέρα
καὶ χαϊδοκόρη του,
τὴν Φαντασία.

Πιατὶ δλες τὶς πρόσχαρες δρμὲς τῆς ψυχῆς,

ποῦ φύλαξε μόρο
γιὰ τὸν ἓαντό του,
σ' αὐτὴν παραχώρησε
κ' εἶναι ἡ χαρά του
ἡ τρελλοκόρη.

Ἐίτε φοδοστεφάνωτη
μὲ κρίνων κλώνια στὸ χέρι
προβαίνει σὲ ἀνθόκαμπον,
κυβερνάει πεταλοῦδες,
κι ἀνάλαφρη δροσιά
βνζαίνει ἀπὸ τάνθη,

τοῦ μνημείου εἶναι ἀμάρτημα ἔθνικόν, ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς πατρίου ἰστορίας, βανδαλισμὸς μὴ δικαιολογούμενος εἰμὴ παρ' ἀνθρώπους στερούμενους παντὸς ἔχοντος ἡμερώσεως καὶ ἀνθρωπισμοῦ. Ήμεῖς μάλιστα οἱ νέοι Ἑλληνες, οἵτινες ὀφείλομεν πλειστον μέρος τῆς ἔθνικῆς μας ὑποστάσεως εἰς τὸ ἰστορικὸν τῆς φυλῆς παρελθόν, δὲν πρέπει κατὰ τοῦτο νὰ φαινώμεθα κατώτεροι ἀλλων ἔθνων τὰ δόπια μετὰ τόσης ζηλοτυπίας διαφυλάττουσι τὰ ἰστορικὰ μνημεῖα, οὐχὶ μόνον τὰ ἔθνικὰ ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τὰ δποῖα ἔνοι αφῆκαν ἐπὶ τοῦ πατρίου ἔδαφους, διότι καὶ ταῦτα θεωροῦσιν οὐχ ἡττον ἔθνικά, δπως λόγου χάριν οἵ Ἰταλοὶ τὰ ἀπειρα Ἑλληνικὰ καὶ Βυζαντιακὰ ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ, οἱ Γάλλοι τὰ Ρωμαϊκὰ καὶ τὰ Φραγγικά, οἱ Ἰσπανοὶ τὰ Ἀραβικὰ καὶ ἀλλοι ἀλλα. "Αν ἡμεῖς θέλωμεν νὰ φαινώμεθα σοφώτεροι καὶ ἔθνικώτεροι τῶν ἀλλων, περιπίπτομεν ἀκριβῶς εἰς τὸ ἐναντίον. Τὸ πρᾶγμα εὐτυχῶς κατενοήθη καὶ ἐν Ἑλλάδι οὐχὶ πρὸ πολλοῦ, πολλαὶ δὲ φωναὶ καὶ διαμαρτυρίαι ἡγέρθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διὰ τὸν ἔξαφανισμὸν τῶν μεσαιωνικῶν καὶ ἰστορικῶν ἐν Ἑλλάδι μνημείων, δπως π. χ τοῦ Φραγκικοῦ πύργου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν τειχῶν τοῦ Ναυπλίου, ἔκτοτε δὲ εὐτυχῶς σκέψεις συνετέρεραι καὶ πραγματικῶς ἔθνικώτεραι ἐπεκράτησαν καὶ ἡ δέουσα προσοχὴ ἡρχισε νὰ ἀποδίδεται εἰς τὰ ἔτι σωζόμενα ἀραιὰ μεσαιωνικά ἐν Ἑλλάδι μνημεῖα.

Εἴτε μὲ κυματοῦσα
ξέπλεγη κόμη,
καὶ σπότεινδ βλέμμα
στροβιλίζει στοὺς ἀνεμούς
γύρω στοὺς βράχους,
καὶ μὲ χοώματα χίλια
σὰν ἀνγὴ καὶ σὰν δεῖλι,
πάντα μυριάλλαγη
σὰν ὅψη φεγγαριοῦ
στοὺς θυητοὺς δείχνεται.

"Ολοι ἔμεις
τὸν πατέρα ἀς ὑμνήσωμε
τὸ δυνατό, τὸ μεγάλο,
ποῦ μιὰ τέτοια ὅμορφη
γυναικα ἀδάνατη
στὸ θυητὸν ἀνθρωπο
ἔδωσε ταῖρι!

Πιατὶ μόνον μ' ἔμας
τὴν ἔχει δέση
μὲ οὐράνιους δεσμούς
καὶ τὴν πρόσταξε
στὴ χαρὰ καὶ στὴ λύπη
σὰν πιστὴ σύνηγος
νὰ μὴ μᾶς ἀφῆῃ.

"Ολα τὰ ἐπίλοιπα
γένη ἀδηλιώτατα
τῆς πολύτεκνης γῆς

καὶ πολύζωης
ζοῦνε καὶ βόσκουνε
μ' ἄδηλη ἀπόλανση
κι ὀδύνη στηγγῆ
περιωρισμένης ζωῆς
μιανῆς μόνον στηγμῆς
καὶ κάτω ἀπ' τῆς ἀνάγκης
τὸ ζυγὸν σκλαβωμένα.

Μὰ σὲ μᾶς χάρισε
τὴν πιὸ ἐπιδέξια
τὴν χαϊδοῦσα, χαρά μας!
τὴν πόρη του.
Καλοδεχούμενη νάναι
σὰν ἐρωμένη μας,
κι οἰκοδέσποινας θέση
ἀς ἔχῃ στὸ σπίτι.
Καὶ ποτὲς ἡ γρηδ
πενθερά, ἡ σοφία,
τὴ γλυκιὰ τὴν ψυχοῦλα
νὰ μὴν πληγώσῃ.

Μὰ ξέρω καὶ τὴν ἀδελφή της
τὴ μεγαλύτερη καὶ σοβαράτερη
τὴν ἥσυχη φίλη μου:
"Ω ἀμποτε μόνο
μὲ τὸ φῶς τῆς ζωῆς μου
νὰ μ' ἀπαραήσῃ
ἡ εὐγενικά μου ὁδηγήτρα
καὶ παρηγόρια μου, ἡ Ἐλπίδα!

Μετάφρ. Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ

Θ. ΣΟΛΟΓΟΥΜΠ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ *

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΟΥ ΕΥΩΔΙΑΖΕΙ

Ἡ ταν μιὰ φορὰ ἐνα ἀρρωστο κοριτσάκι. Ο Θεὸς διάταξε ἐνα ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους νὰ πάῃ νὰ χορέψῃ μπρὸς στὸ ἀρρωστο κοριτσάκι, γιὰ νὰ τὸ διασκεδάσῃ. Ο ἀγγελος σκέφθηκε

* Μεταφράζομεν δλίγα παραμύθια ἀπὸ τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Σολογούμπ, ἐπιφυλαττόμενοι προσεχῶς νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνα τοῦ διήγημα καὶ σημειώσεις περὶ τοῦ ρώσου συγγραφέως.

πῶς δὲν ταιριάζει στοὺς ἀγγέλους νὰ χορεύουν μπρὸς στοὺς ἀνθρώπους.

'Αμέσως ὁ Θεὸς εἶδε τὴ σκέψη του καὶ τιμώρησε τὸν ἄγγελο καὶ τὸν μεταμόρφωσε σὲ μιὰ βασιλοπούλα, ποῦ ἐκείνη τὴ στιγμὴ εἶχε γεννηθῆ καὶ ὁ ἄγγελος λησμόνησε ἐτοι τὸν ἔαντο του καὶ τὸν οὐφανὸν κι ἀντὸ τὸνόμα του.

Καὶ τὸ δνομα τοῦ ἄγγελου ἦταν λευκὸ καὶ σύνδιαζε. Οἱ ἀνθρώποι δὲν ἔχονταν τέτοια δνόματα. Εδωσαν στὸν ἄγγελο ἐνα γήινο δνομα

βαρὺ — καὶ ὀνόμασαν τὴν βασιλοπούλα Μαργαρίτα.

Μεγάλωσε ἡ βασιλοπούλα.

Μὰ συχνὰ ἦταν συλλογισμένη· ἥθελε κάτι νὰ θυμηθῇ καὶ δὲν ἤξερε τί, καὶ μελαγχολοῦσε καὶ ἦταν λυπημένη.

Μιὰ φορὰ ἐρώτησε τὸν πατέρα τῆς :

— Γιατί λάμπει ὁ ἥλιος σιωπηλά;

‘Ο πατέρας τῆς ἐγέλασε καὶ δὲν ἀποκρίθη. Καὶ ἡ βασιλοπούλα μελαγχόλησε.

Μιὰν ἄλλη φορὰ εἶπε τῆς μητέρας τῆς :

— Τί γλυκὰ ποῦ μνήσουν τὰ τριαντάφιλα μᾶ γιατί δὲν βλέπομε τὴν μυρωδιά τους;

‘Εγέλασε ἡ μητέρα, καὶ ἡ βασιλοπούλα μελαγχόλησε.

Κ’ ἐρώτησε τὴν νταντά τῆς :

— Γιατί δὲν μνήσουν τὰ ὄντα πῶν ἀνθρώπων;

‘Εγέλασε ἡ γρηγά, καὶ ἡ βασιλοπούλα μελαγχόλησε.

Καὶ στὴ χώρα ἀρχισαν νὰ σιγολένε πῶς ἡ κόρη τοῦ βασιλῆ ἦτον κουτῆ.

Καὶ ὁ βασιλῆς δὲν ἤξερε τί νὰ κάνῃ γιὰ νὰ γίνῃ ἡ κόρη του σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Μὰ ἔκεινη πάντα ἦταν συλλογισμένη καὶ ωτοῦσε παραδίξεις ἐρωτήσεις.

‘Απὸ μακρινὲς χῶρες ἔφθαναν βασιλόπουλα νὰ τὴν ζητήσουν, μὰ ἀφοῦ τῆς μιλοῦσαν, κανένας δὲν ἥθελε νὰ τὴν πάρῃ γυναικα του.

‘Ηλθε καὶ ὁ πρύγκηπας Μαξιμιλιανός. ‘Η βασιλοπούλα τοῦ λέγει :

— Ἐδῶ στὸν κόσμο, κάθιε πρᾶγμα εἶναι χωρισμένο. ‘Η λέξεις ἥχοῦν μόνον, τὰ ἀνθρώπους μνήσουν. ‘Ολα εἶναι ἔτσι — καὶ πλήττω.

— Τί ἐπιθυμεῖς; τὴν ἐρωτᾷ ὁ Μαξιμιλιανός.

— ‘Η βασιλοπούλα σκέφθηκε πολὺ καὶ εἶπε :

— Θέλω νὰ ἔχω ἓνα ὄνομα ποῦ νὰ εὐωδιάζῃ.

Καὶ ὁ Μαξιμιλιανὸς τῆς ἀποκρίθη :

— Σοῦ πρέπει ἓνα ὄνομα ποῦ νὰ εὐωδιάζῃ, τὸ ὄνομά σου Μαργαρίτα δὲν εἶναι ώραιο μὰ οἱ ἀνθρωποι δὲν ἔχουν τέτοιο ὄνομα ποῦ σου πρέπει!

‘Η βασιλοπούλα ἔκλαψε. Καὶ ὁ Μαξιμιλιανὸς τὴν ἐλυπήθη καὶ τὴν ἀγάπησε περισσότερο ἀπὸ καθετὶ στὸν κόσμο.

Καὶ τῆς εἶπε :

— Μήν κλαῖς, θὰ βρῶ ἔκεινο ποῦ ἐπιθυμεῖς.

‘Η βασιλοπούλα χαμογέλασε καὶ τοῦ εἶπε :

— Οταν μοῦ βρῆς ἓνα ὄνομα ποῦ νὰ εὐω-

διάζῃ, θὰ φιλήσω τῆς σκάλες τῆς σέλλας σου. Κ’ ἐκοκίνισε γιατὶ ἦταν ὑπερήφανη.

‘Ο Μαξιμιλιανὸς τῆς εἶπε :

— Τότε, θὰ γίνης γυναικα μου;

— Ναί, ἀποκρίθη ἡ βασιλοπούλα

Καὶ ὁ Μαξιμιλιανὸς ἔφυγε καὶ πάει νὰ εὐρῃ τὸ ὄνομα ποῦ εὐωδιάζει. Εγύρισε ὅλη τὴν γῆ, ἐρώτησε δλους τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς ἀπλοὺς, καὶ παντοῦ τὸν περιγέλασαν.

Μὰ δταν ἐπέστρεφε στὴν πόλι ποῦ κατοικοῦσε ἡ βασιλοπούλα, εἰδε μιὰ φτωχικὴ καλύβα καὶ ἔνα γέρο ἀσπρομάλλη παθισμένο στὸ κατῶφλι. ‘Ο Μαξιμιλιανὸς σκέφθηκε : « νά, αὐτὸς ὁ γέρος θὰ τὸ γνωρίζῃ ».

‘Ο πρύγκηπας διηγήθηκε τοῦ γέρου τεῦ ἀσπρομάλλη τὴν ἴστορία του. ‘Ο γέρος ἐκάρηκε, χαμογέλασε καὶ τοῦ εἶπε :

— Εἶναι ἔνα τέτοιο ὄνομα, ὄνομα ποῦ εὐωδιάζει· ἔγω δὲν τὸ γνωρίζω, μὰ ἡ μικρή μου κόρη τῶχει ἀκούσει.

‘Ο Μαξιμιλιανὸς ἐμπῆκε στὴν καλύβα καὶ εἶδε ἔνα ἀρρωστο κοριτσάκι.

Καὶ ὁ γέρος εἶπε :

— Δονούσκα, ὁ ἀφέντης ἐδῶ θέλει νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα ποῦ εὐωδιάζει. Θυμήσου το καὶ πές το.

‘Η κόρη χάρηκε, χαμογέλασε μὰ δὲν ἥμπορεσε νὰ θυμηθῇ τὸ ὄνομα ποῦ εὐωδιάζει.

Καὶ διηγήθηκε πῶς εἶδε στὸν ὑπνὸ τῆς ἔναν ἄγγελο ποῦ χόρευε μπροστά τῆς καὶ εἶχε χίλια χρώματα. Καὶ τῆς εἶπε πῶς τὴν ἵδια ἥμέρα θὰ ἔλθῃ στὴν καλύβα ἔνας ἄλλος ἄγγελος καὶ θὰ χορέψῃ καὶ θ’ ἀστράφητη μὲ χίλια χρώματα καλλίτερα ἀπ’ αὐτὸν καὶ θὰ εἰπῇ τὸ ὄνομά του, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸν θὰ σκορπίσῃ γύρω ἔνα ἀφωμα γλυκοῦ.

Καὶ ἡ κόρη αἰσθάνθηκε μιὰ χαρά.

Καὶ ἔπειτα ἔξακολονθησε :

Μοῦ κάνει τόση χαρὰ νὰ συλλογίζωμαι τὸν ἄγγελον αὐτὸν, μὰ δὲν μπορῶ νὰ θυμηθῶ τὸνομά του. Καὶ ἀν τὸ θυμηθῶ, θὰ γίνω καὶ ἀμέσως. Μὰ τώρα δὰ θὰ ἔλθῃ.

Ο Μαξιμιλιανὸς ἐπῆγε στῆς βασιλοπούλας καὶ ἥλθαν μαζὶ στὴν καλύβα.

Καὶ ἡ βασιλοπούλα, σὰν εἶδε τὴν φτωχὴ καλύβα καὶ τὸ ἀρρωστο κορίτσι, αἰσθάνθηκε λύπη καὶ τὴν ἔχαΐδευε καὶ τὴν διασκέδαζε.

‘Επειτα στάθηκε στὴ μέση τῆς καλύβας καὶ ἀρχισε νὰ χορεύῃ χτυπῶντας τὰ χέρια καὶ τραγουδῶντας.

Καὶ τὸ ἀρρωστο κορίτσι εἶδε πολὺ φῶς, καὶ ἀκούσε διάφορους ἥχους, κ’ ἐχάρηκε, κ’ ἐγέλασε, καὶ θυμηθῆκε τὸ ὄνομα τοῦ ἄγγελου, καὶ τὸ πρόφερε.

Καὶ ὅλη ἡ καλύβα εὐωδίασε.

Τότε ἡ βασιλοπούλα θυμηθῆκε τὸ ἀληθινό τῆς ὄνομα, θυμηθῆκε γιατὶ τὴν εἶχαν στελεῖ στὴ γῆ καὶ χαρούμενη ἐπῆγε στὸ σπίτι.

Τὸ ἀρρωστο κοριτσάκι ἔγινε καλὰ καὶ ἡ βασιλοπούλα πανδρεύτηκε τὸν Μαξιμιλιανὸ καὶ ὅταν ἥλθε ὁ καιρός, ἀφοῦ ἔζησε ἀρκετά στὴ γῆ, ἐπέστρεψε στὴν πατρίδα της, στοὺς Οὐρανούς.

ΤΑ ΔΥΟ ΓΥΑΛΙΑ

Τὸ ἔνα γυαλί ἔδειχνε τὰ πράγματα μεγαλείτερα. Τὸ ἄλλο μικρότερα. Τὸ πρῶτο τὸ ἔβαλαν ἐπάνω σὲ μιὰ στάλα νερό.

Καὶ ἔλεγε τοῦ ἄλλου :

— Μεγάλα καὶ τρομερὰ ζῶα στριφογυρίζουν καὶ ἀληλοτρώγονται.

Τὸ ἄλλο ἔβλεπε τὸν δρόμο καὶ ἔλεγε :

— Κάτι ἀνθρωπάκια συνομιλοῦν καὶ περνοῦν, ὅλονα περνοῦν.

Τὸ πρῶτο εἶπε :

— Τὰ δικά μου μένουν. Φοβοῦμαι ὃς τὸ τέλος μὴ φθάσουν τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ τὸ ἄλλο ἀπήντησε :

— Μὴ σὲ μέλῃ — οἱ ἀνθρωποι θὰ φύγουν.

ΤΟ ΡΑΒΔΑΚΙ

Εἶναι στὴ γῆ ἔνα ραβδάκι μαγικό. “Ο, τι ἐγγένη, γίνεται ὄνειρο καὶ χάνεται.

“Ετσι λοιπόν, ἀν ἡ ζωὴ σου δὲν σ’ ἀρέσῃ, πάρε τὸ ραβδάκι αὐτό, πλησίασέ το καὶ σφίξε τὸ ἐπάνω στὸ μέτωπό σου — καὶ θὰ ἰδῃς ἀμέσως πῶς δλα ἦταν ὄνειρα καὶ θ’ ἀρχίσῃς νὰ ξαναζῆς καινούργια ζωὴ.

Καὶ δτι ἦταν πρὸν ὄνειρο, θὰ τὰ λησμονήσῃς δλα.

Αὐτὸ τὸ μαγικὸ ραβδάκι εἶναι στὴ γῆ ἐπάνω.

Η ΛΑΜΠ ΚΑΙ ΤΟ ΣΠΙΡΤΟ

‘Επάνω στὸ τραπέζι στεκόταν μιὰ λάμπα.

Τῆς ἔβγαλαν τὸ γυαλί. ‘Η λάμπα βλέπει τὸ σπίτιο καὶ λέγει :

— Πρόσεχε, μικρό μου, στάσου μακρύτερα· εἶμαι ἐπικίνδυνη· θὰ πάρω ἀμέσως φωτιά. Κάθε βράδυ ἀνάβω — χωρὶς ἐμένα δὲν θὰ μποροῦσαν οἱ ἀνθρωποι νὰ ἐργασθοῦν τὸ βράδυ.

— Κάθε βράδυ! εἶπε τὸ σπίτιο, κάθε βράδυ ἀνάβεις. Κρῆμα σὲ σένα!

— Καὶ γιατί; ἐρώτησε ἡ λάμπα.

— Μὰ φορὰ μονάχα ἀγαπᾶ κανείς! εἶπε τὸ σπίτιο, ἐπῆρε φωτιά, καὶ ἀπέθανε.

ΙΣΩΤΗΣ

‘Ενα μεγάλο ψάρι ἔπιασε ἔνα μικρὸ καὶ ἥθελε νὰ τὸ φάῃ. Τὸ μικρὸ ψάρι εἶπε :

— Εἶναι ὅδικο! Κ’ ἔγω θέλω νὰ ζήσω, δλα τὰ ψάρια εἶναι ίσα, μπρόδις στὸν νόμο.

Τότε τὸ μεγάλο ψάρι ἀπήντησε :

— Καλά, ἔγω δὲν λέω πῶς δὲν εἴμαστε δλοι ίσοι. ‘Αν δὲν θέλεις νὰ σὲ φάω, τότε φάγε με ἐσύ, μὲ τὴν ὑγειά σου, μὴ φοβᾶσαι, κάνε το.

Τὸ μικρὸ ψάρι δοκίμασε ἀπ’ ἐδῶ, δοκίμασε ἀπ’ ἐκεῖ, μὰ δὲν ἥμπορεσε νὰ φάῃ τὸ μεγάλο ψάρι.

Τότε ἀναστέναξε καὶ εἶπε τοῦ μεγάλου ψαριοῦ :

— Τί νὰ γίνῃ; Φάε με.

[Μετάφρασις, ἐκ τοῦ ρωσικοῦ τῇ ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ὑπὸ Μ. Λ. καὶ Κ. Μ.]

**ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΗΣ
ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ**

Μένα δέξαι φετικὸν ἀναγάλλιασμα τῆς ψυχῆς μου — εὐκόλως δικαιολογούμενον — ἐπιχειρῶ ν' ἀνακοινώσω τὸ πόρισμα τῆς ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρούτων τριμήνου ἔρευνης μου, ἡτὶς μοῦ ἐπεφύλασσε συχνὴν συχνὴν τὴν μεγάλην ἐκείνην εὐχαρίστησιν, τὴν δποίαν αἰσθάνεται ὁ ἔρευνητής ὅταν ἀποκαλύπτῃ κοίκους συμπληροῦντας τὴν ἴστορικὴν τοῦ παρελθόντος ἀλυσιν, ὅταν ἀπὸ παλαιὰ ἀπερριμμένα καὶ τιλφόβρωτα χειρόγραφα ἀναπλάττῃ σκηνὰς ληφθιμονημένας καὶ ἀγνώστους, ὅταν ἀνεύρισκῃ ἐξ αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν παραχαραγμένην ἀπὸ τὴν ἀνεξέλεγκτον παράδοσιν, τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ποίησιν.

Καὶ συναισθάνομαι ἀκόμη καὶ τώρα τὴν ἀ-
νέκφραστον αὐτὴν χαρὰν νὰ πλημμυρίζῃ τὴν
καρδιάν μου, χωρὶς ἀφ' ἐτέρου νὰ δύναμαι νὰ
παραδόσω εἰς τὴν λήθην ὅλας ἔκεινας τὰς πι-
κρίας καὶ τὰς στερήσεις, ὅλα τὰ βάσανα τὰ
ἱποῖα ἀδιάπτωτα στερρών μὲ παρηκολούθησαν
κατὰ τὸ τριμηνον αὐτὸ διάστημα τῆς ἐκδρο-
μῆς μου.

Απὸ έτῶν ἥδη ὑπεσχέθην νὰ παράσχω εἰς τοὺς περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν παλαιογραφίαν ἀσχολουμένους τὴν ἐπιστημονικὴν ἀναγραφὴν πάντων τῶν εἰς κοινοτικάς, σχολικὰς καὶ μοναστηριακὰς βιβλιοθήκας τῆς Πελοποννήσου διασωθέντων κωδίκων¹. Οὐδεὶς εἶχεν ἐπιχειρήσῃ τὴν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης συστηματικὴν ἀναδίφησιν καὶ ταξι-

κονισαλέα ἔρματα τῶν διαφόρων ζωὐφίων, διηρ-
πάζοντο καὶ ἐξεπατρίζοντο ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων
καὶ κατεστρέφοντο ὑπ' ἀμαθῶν καλογήρων,
καθὼς συμβαίνει δυστυχῶς καὶ εἰς τόσας ἀλ-
λας τῆς Ἀνατολῆς βιβλιοθήκας. Περὸ τὸ ἔρ-
γον τοῦτο, τοῦ δποίου ἐπιβάλλεται ὀπωσδήποτε
ἡ ἀποπεράτωσις ἔστω καὶ ἀν ἐλπὶς μικρῶν
εὑρημάτων ὑπῆρχε καὶ ἀκόμη ἀν πρόκειται εἰς
ἀρνητικὰ πολλάκις ἀποτελέσματα νὰ φέρῃ, ἥσχο-
λην ἥδη κατὰ τοὺς θερινοὺς καὶ φθινοπω-

‘Η εὐαγής καὶ περιώνυμος μονὴ τοῦ Με-
γάλου Σπηλαίου ὑπῆρξε τὸ πρῶτον σημεῖον
τῆς ἐρεύνης μου ἐν τῇ ἐπιφύλαξι Καλαβρύτων.
‘Αναχωρήσας ἐξ Ἀθηνῶν τῇ 28 Ἰουνίου ἐφύσασα
αὐθημερὸν εἰς αὐτὴν ἐφωδιασμένος διὰ κατα-
λήλων συστατικῶν γραμμάτων. ‘Άλλ’ οὔτε αἱ
θερμαὶ συστάσεις τὰς δποίας ἔφερον, οὔτε αἱ
γνωστικαὶ μου μετά τινων τῶν Πατέρων συνε-
τέλεσαν εἰς τὴν ἀνευ δυσκολιῶν ἀμεσον ἔναρ-
ξιν τῶν ἔργασιῶν μου. ‘Αφ’ ἐνδὲς ὑπῆρχον με-

¹ Πρβλ. *Nίκον Βέη*: Κατάλογος των χειρογράφων αδικιών της ἐν Θεσάπναις Μονῆς τῶν Ἀγίων Τεσ- αράκοντα. [‘Απόστολα ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Παρ- λιού Η' ἑτούς]. Ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 5.

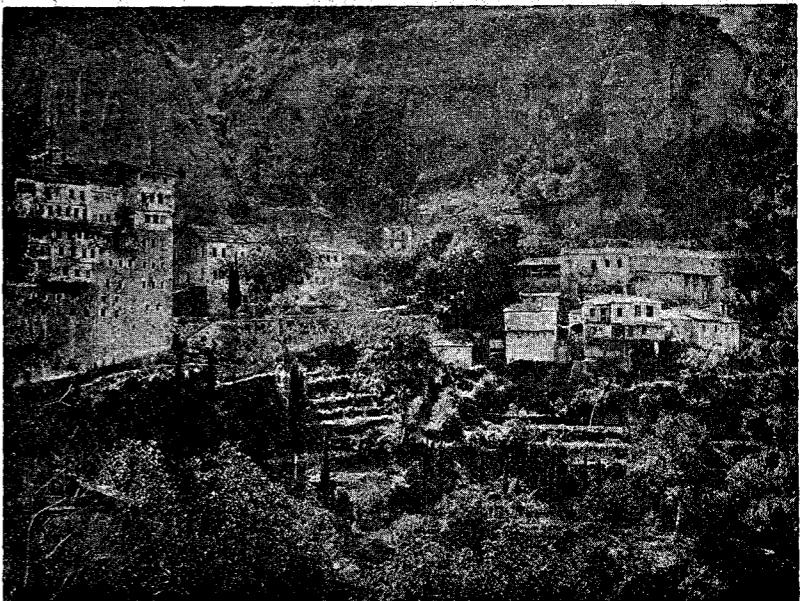
τῶν χειρογράφων της μετά τινος μυστικισμοῦ ὅλως ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν αἰῶνα καθ' ὃν ζῶμεν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Ἑλλόγιμοι Πατέρες, πρὸς οὓς ἀκριβῶς ἀπετάθην, οἱ δυνάμενοι νὰ κατανοήσωσι τὴν χορησμότητα τῆς σπουδῆς καὶ καταλογοποιήσεως τῶν χειρογράφων, ἐδίσταζον νὰ μοῦ ἐπιτρέψωσι νὰ ἔργασθω ἐπ' αὐτῶν δι' οὓς λόγους κατωτέρῳ ἀναφέρω. Ἡ ἄρνησις καὶ ἡ ἐφεκτικότης, τὴν δοπίαν συνηθέστατα δεικνύουσιν οἱ μοναχοὶ τῶν Ἑλληνικῶν μονῶν, τοῦ νὰ ἀνοίξωσι τὰς βιβλιοθήκας των εἰς τοὺς δόπωσδήποτε ἀνεγγωνισμένους ἐπιστάμο-

νας, είναι ἀδικαιολόγητος, γελοία καὶ ἀξιο-
κατάρχιτος, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον σῆ-
μερον δχι μόνον τὰ πολιτικὰ ἀρχεῖα ἐν τῇ
Ἐσπεριά Εὐρώπῃ ἀνευ δυσκολιῶν χρησιμο-
ποιοῦνται ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ
αὐτὰ τὰ μυστηριώδη τοῦ Βατικανοῦ ἀρχεῖα ἀπὸ
πολλῶν ἥδη ἐτῶν χάριν τῆς ἐπιστήμης ἥνοιεν
ἡ ἐλευθεριότης τοῦ Λέοντος ΙΓ'. Προκειμένου
ὅμως περὶ τῶν μοναχῶν τοῦ Μεγάλου Σπη-
λαιού ή ἀλήθεια εἴναι, δτι εἰχον ὑπὸ μίαν
ἔποψιν δίκαιον νὰ διστάζωσι νὰ παράσχωσι
τὴν ἄδειαν πρὸς ἀναδίφησιν τῆς βιβλιοθήκης
των καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ὑπαρχόντων χειρογρά-
φων. Πρὸ δὲ λίγων ἐτῶν γνωστὸς κύριος, μέλος
ἀποστολῆς Γερμανικῆς Ἀκαδημίας, φέρων καὶ
ἐπισήμους συστάσεις, δπως ἐπιτραπῆ εἰς αὐ-
τὸν ἡ ἀντιβολὴ τῶν χειρογράφων Εὐαγγελίων,
ἐφωραύθη, ὡς βεβαιοῦσιν οἱ Πατέρες, κατ' αὐ-
τὴν μάλιστα τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔργου του, ἀποκό-
πτων βεβήλως φύλλα, εἰκόνας καὶ ἐπίτιτλα ἐκ
τῶν περγαμηνῶν κωδίκων, τοὺς ὅποιους εἶχε
λάρη ἐκ τῆς βιβλιοθήκης εἰς ἕδον κελλίον πρὸς
μελέτην. Τὸ γεγονός αὐτὸν ἔξωργισεν εὐλόγως
τοὺς Σπηλαιώτας καὶ μέχρις αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ
σημείου, ὅστε ἥρνημησαν ἀποφατικώτατα νὰ
ἐπιτρέψωσι τὴν μελέτην καὶ ἀναγραφὴν τῶν
χειρογράφων των εἰς κορυφαίους ἀληθῶς ἐπι-
στήμονας, κατ' ἐπανάληψιν ζητήσαντας τοῦτο.
Πλέον ἐπίμονος ἔγω, κατώρθωσα τέλος πάντων
ὅτι δὲν ἔδωκεν θέσην τόσοις ζητεῖσιν τοὺς ἁμα-

ἔρευνηταί, γνωστότεροι καὶ ἀφθονώτερα δια-
θέτοντες μέσα. Ἡ ἐπιτυχία μου δῆμως αὐτὴ
συνδέεται μὲ ἄγνωνας καὶ περιστατικά, περ
τῶν δποίων ἀν ἔγραφα ἀπομνημονεύματα δημ
λογῶ δτι θὰ ἥσαν δντως περίεργα καὶ ἐνδιαι-
φέοοντα.

Εἰς τὴν περὶ Ἰησοῦ λόγος μονῆν εἰργάσθην δύο περιόδους, κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Αὐγούστου καὶ καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν μῆνα Ὁκτωβρίου. Ἡ βιβλιοθήκη αὐτῆς κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς μου περιλαμβάνει πλέον τῶν δέκα χιλιάδων τόμων, ἐκ τῶν ὅποιων δυστιχῶς μόνον μέρος ἐναπόκειται ἐν καταλλήλῳ καὶ ἀσφαλεῖ χώρῳ. Κατὰ τὸ 1860 δὲ φιλόμουσος προηγούμενος Ἰωνᾶς Κανελλόπουλος, καταγόμενος ἐκ τοῦ χωρίου Χαλκιάνικα τῆς Νιωνάκριδος καὶ ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς ἔκεινης τάξεως τῶν καὶ εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν δρασάντων ἱερωμένων, ἵδρυσε τὴν παρὰ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς μονῆς εὐπρόσωπον βιβλιοθήκην, εἰς τὴν ὅποιαν συνήθως εἰσάγονται καὶ οἱ προσκυνηταί.

Αλλ' ἐκτὸς αὐτῆς ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη συν-
αγωγὴ βιβλίων, ἀγνοουμένων, ὡς ἐνόησα, καὶ
ἀπὸ πολλοὺς τῶν Πατέρων, ἐντὸς ἐρεβώδους
θολωτοῦ ὑπερῷου, καταμέστον ρακῶν καὶ κο-
νιορτοῦ, ἐνδιαιτήματος παντοίων ἔργετῶν καὶ
ἐντόμων. Ἡ δευτέρα αὐτὴ βιβλιοθήκη, ἣν βε-
βαίως δύναται νὰ δνομασθῇ οὕτω, εἶναι πο-

Η ΜΟΝΗ ΤΟΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Ιωνᾶς Κανελλόπουλος — ίδρυτης τῆς Βιβλιοθήκης Μ. Σπηλαιού — Έκ παλαιᾶς ελαιογραφίας.

κοτύμον ἀφιέρωμα Ἰταλοῦ τυνος ἵστροφιλοσόφου, τίς οἶδε διὰ ποίους λόγους ζητήσαντος πρὸ δικτὸ δεκάδων ἐτῶν καταφύγιον εἰς τὴν μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαιού. Περιέχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔνογλωσσα βιβλία, ἱστοικά, φιλοσοφικά, ἀλχημιστικά καὶ φιλολογικά. Τινὰ ἔξ αὐτῶν εἶναι βαρύτιμα ἐκ τῶν χαρακτηριζομένων διὰ λατινικοῦ ὅρου *incunabula*, ἀρχέτυποι καὶ περίφημοι ἐκδόσεις τῶν πιεστηρίων τοῦ Ἀλδον Μανουτίου καὶ Junta. Τολμῷ δὲ νὰ εἴπω ὅτι εἶναι πραγματικὸν ἔγκλημα νὰ καταστρέφεται διηγέραι εἰς τὸ κατασκότεινον ἐπείνο κελλίον ὅτι θὰ ἐθεωρεῖτο κόσμημα διὰ μίαν βιβλιοθήκην καὶ θησαύρισμα δι’ ἔνα βιβλιόφιλον. Εὔτυχῶς ὁ διακεκριμένος Θεολόγος ἀρχιμανδρίτης κ. Χαρίτων Κανελλόπουλος, ὁ κατ’ αὐτὰς ἀκριβῶς τὴν ἥγονυμενίαν τῆς Μονῆς ἀναλαβὼν καὶ θησικέλευθρα δι’ αὐτὴν σκεπτόμενος, μ’ ἐβεβαίωσεν ὅτι μία ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων του θὰ εἶναι ἡ διάσωσις τῶν ἀπεροιμένων πλὴν πολυτίμων αὐτῶν βιβλίων. Εἰς τὸ ἔργον αὐτό, τὸ θελήσεως μόνον, θέλει εὗρη καὶ ἐμὲ πρόθυμον συνεργάτην.

‘Ἄλλὰ καὶ ἡ παρὰ τὸ κωδωνοστάσιον βιβλιοθήκη, ἡ ὄπωσδήποτε ὡς εἴπομεν εὐπρόσωπος, κυρίως δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ σωροὶ βιβλίων ἐντὸς ὑπαρχόντων θηκῶν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε

κεκλεισμένοι. ‘Υπάρχουσι μερικοὶ παλαιοὶ κατάλογοι αὐτῶν, ἀλλ’ ἀνευ συστήματος συντεταγμένοι, ἀτελεῖς, ἀχρηστοί. Μόνον περὶ τοὺς χιλίους τόμους κατέταξε πρὸ τινων ἐτῶν, μετὰ μεθόδου μάλιστα ἴκανῶς πρακτικῆς, ὁ ἐλλόγιμος Πατήρ κ. Νεῖλος Νικολαΐδης, τότε βιβλιοθηκάριος καὶ νῦν σύμβουλος τῆς Μονῆς, ὅστις εἶχεν ὑπ’ ὄψιν καὶ τῆς λοιπῆς βιβλιοθήκης τὴν κατάταξιν. Καὶ ἐγὼ μὲν δὲν εἶχα καιρὸν νὰ ταξινομήω ἐστῶ καὶ προχειρώσω καὶ τὰ ἔντυπα, μετεχειρίσθην διὰ τὴν μελέτην τῆς μεσοχρονίου τέχνης καὶ περισσοτέρας διὰ τὴν μελέτην τῶν ζητημάτων τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ οἰκημα καὶ τὰ ἔπιπλα τῶν Βυζαντινῶν. ‘Ετερος ἀξιομνημόνευτος περγαμηνὸς κῶδιξ εἶναι ὁ ὑπ’ ἀρ. 26 περιέχων τὸ ἀρχέγραφον Τυπικόν, δυστυχῶς ἀκέφαλον, τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ. ‘Ἐν τέλει αὐτοῦ ἀναγινώσκομεν:

Γέννησιν, Βάπτισιν καὶ εἰς Ἄδην κάθισδον τοῦ Κυρίου. Αἱ εἰκόνες αὐταί, θαυμασίως διὰ πολλῶν χρωμάτων εἰς βάθος διάχρυσον ιστορημέναι καὶ ἀρισταὶ διατηρούμεναι, εἶναι σπουδαιότατα λείφανα τῆς Βυζαντινῆς γραφικῆς. Τοιαῦτα καλλιστεύματα ἀπαντῶσι καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς κώδικας τοῦ Μ. Σπηλαιού, ἀξιαπολλῆς προσοχῆς διὰ τὴν μελέτην τῆς μεσοχρονίου τέχνης καὶ περισσοτέρας διὰ τὴν μελέτην τῶν ζητημάτων τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ οἰκημα καὶ τὰ ἔπιπλα τῶν Βυζαντινῶν. ‘Ετερος ἀξιομνημόνευτος περγαμηνὸς κῶδιξ εἶναι ὁ ὑπ’ ἀρ. 26 περιέχων τὸ ἀρχέγραφον Τυπικόν, δυστυχῶς ἀκέφαλον, τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ. ‘Ἐν τέλει αὐτοῦ ἀναγινώσκομεν:

ὑπόσχομαι ταχέως νὰ ἐκμεταλλευθῶ ἐπιστημονικῶς, εἶναι ἀξιοσημείωτον φιλολογικὸν γεγονός. Μέχρι τοῦδε ἐν μόνον τοῦ Ἡσυχίου χειρόγραφον ἦτο γνωστόν· τὸ ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ, καθ’ ὃ διάχρονος Μάρκος Μονσύνθος, ὁ ἐπιφανῆς λόγιος τοῦ ΙΕ’ αἰῶνος, ἔξεδωκε τὸν λεξικογράφον αὐτόν. ‘Ο ὑφ’ ἡμῶν δύμας ἀνευρεθεὶς κῶδιξ καὶ ἀρχαιότερος εἶναι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πλεονεκτεῖ τοῦ μέχρι τοῦδε γνωστοῦ.

Ἐπίσης ἀξιομνημόνευτα ἐνθήματά μου ἐν Μεγάλῳ Σπηλαίῳ εἶναι τὰ ἔξης:

1. (ἀρ. 43) Κῶδιξ τῆς ὑπὸ Δημητρίου ἡ υδώνη μεταφράσεως τῶν κατ’ ἐμνικῶν λόγων τοῦ Θωμᾶ [Ἀκινάτου], μεταγραφεὶς κατὰ πρόσταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Ιωάννου Καπκούζηνος διὰ χειρὸς Μανουὴλ Τζικανδήλη τοῦ Βυζαντίου.

2. (ἀρ. 46) Χρονικὸν Γεωργίου Φραντζῆ, ἀνήκον εἰς καλὴν οἰκογένειαν κωδίκων, τοῦ ΙΗ’ αἰῶνος.

3. (ἀρ. 48) Κῶδιξ περιέχων ἔργα Μάρκου Ἐφέσου, γραφεὶς κατ’ αὐτὸν τὸν αἰῶνα τοῦ μεγάλου προμάχου τῆς Ορθοδοξίας.

4. (ἀρ. 54) Πλάδος παράφρασις ἔμμετρος, γενομένη ὑπ’ ἀδήλου τινὸς λογίου τοῦ ΙΗ’ αἰῶνος. Δὲν εἶναι τῶν γνωστῶν παραφραστῶν.

5. (ἀρ. 62) Κῶδιξ περιέχων μεταξὺ ἄλλων καὶ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Μάρκου Ἐφέσου, γραφεὶς κατὰ τὸν ΙΕ’ αἰῶνα.

6. (ἀρ. 64) Κῶδιξ τοῦ ΙΕ’ αἰῶνος, ἐν ᾧ διάλεκτος καὶ Ἡλέκτρα τοῦ Σοφοκλέους καὶ διάλεκτος καὶ Ἐπάβη τοῦ Εὐριπίδου.

7. (ἀρ. 70) Νομικὸς βομβύκινος κῶδιξ τοῦ ΙΔ’ αἰῶνος, ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν Ισαύρων.

8. (ἀρ. 80) Κῶδιξ περιέχων αὐτόγραφα φροντίσματα διαφόρων λογίων τῆς ΙΖ’ ἐκατονταετηρίδος, Ιωάννου Καρυοφίλλη, Μανουὴλ Μεγάλου Πριγκιπίου, Δημητρίου Νοταρᾶ κατὰ τὸν ΙΖ’ αἰῶνα.

9. (ἀρ. 105) Χρονικὸν τοῦ ΙΖ’ αἰῶνος γραμμένον εἰς τὴν δημοτικήν. ‘Αρχεται ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ ἔφθανε μέχρι τοῦ ἔτους ΖΠΑ’ (= 1573) δυστυχῶς δύμας μέχρι τοῦ Ἰουστιανοῦ σώζεται!

10. (ἀρ. 109) «Βιβλίον χρονογραφικόν. τῆς τῶν Ρωμαίων βασιλείας ἀπὸ κτίσεως κό-

¹ Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en Grèce par des Grecs aux XVe — et XVIe siècle. (Τόμοι 3, ἐν Παρισίοις 1889-1903) — Bibliographie hellénique.... τοῦ XVIIe siècle (Τόμοι 5, ἐν Παρισίοις 1894-1903).

² Νεοελληνικὴ φιλολογία..... Τόμοι 2, ἐν Ἀθήναις 1854.

ΤΙΧΩΝΙΑΝΤΑ
θῶπιγράφων
ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗΤΟΣ
ΚΑΙ ΑΤΟΚΡΑΤΕΡΟΥ
ΟΚΟΜΙΗΝΟΣ

*Ο ἡγούμενος Μ. Σπηλαιίου Χαρίτων
Κανελλόπουλος Πρ. Θ.*

σμον, ἔως τῆς βασιλείας κὺντο *Μανουὴλ τοῦ Κομιτενοῦ*. Ἐγοάφη κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου *Σερρῶν Θεοφάνους*. Εἶναι τὸ αὐτὸν σχεδὸν πρόδος τὸ χρονικὸν τὸ δποίον ὑπ' ἀρ. 33 κατέταξα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μογυῆς *Ἄγ. Τεσσαρούκοντα Θεοπατῶν*.

11. (ἀρ. 157) Νομοκάνων καλούμενος *Baptista τῶν Αρχιερέων*, γραφεὶς τὴν ΙΗ' ἐκ-
τοντας ποίησα.

12. (ἀρ. 289) Πολυμιγής βομβύκινος κώδιξ τοῦ ΙΔ αἰῶνος, ἐν ᾧ Βυζαντινὰ αἰνίγματα, παροιμίαι καὶ γνωμικὰ ἐκ τῶν γραφικῶν καὶ κλασσικῶν κειμένων, παράδοξα ἀποστάματα ἐκ τῆς Σολομωνικῆς κλπ. κλπ.

Πλήν δύμως τῶν ἀνωτέρω καθόδικων καὶ ἄλλοι πολλοί εἶναι χρησιμώτατοι διὰ τὴν παράδοσιν τῶν γραφικῶν καὶ μεσοχρονίων κειμένων, καθὼς καὶ διὰ τὴν μελέτην τῆς φιλόλογίας καὶ τῶν σχολικῶν πραγμάτων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουκείας. Ρητῶς δὲ ἀναφέρω ὅτι ηὗτοντα νὰ εἴη ρω νέους Ἀθηναῖκοὺς κάθοδικας καθὼς καὶ ὑφ' Ἑλληνίδων γραμμένους ἢ κατεχομένους, περὶ τῶν δποίων ἔγραψεν δ καθηγητής μου κ. Σ. Λάμπρος¹, δπως καὶ κάθοδικας ἀνήι.ιοντας

¹ Ἀθηναῖοι βιβλιογράφοι καὶ κτήτορες κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας (Ἀπόστασμα ἐκ τῆς ἐπετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ). Ἐν Ἀθήναις 1902. — Συμπληρώματα εἰς τὸν Ἀθηναίους βιβλιογράφονς. . . . ἀνατύπωσις ἐκ τῆς ἐπετηρίδος τοῦ

ποτὲ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Νικολάου Κα-
ρατζᾶ, περὶ ὧν ἐπράγματενδη ὁ πολύτιμος
φίλος κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς¹. Πρὸς
τούτοις ἔκ τῶν διαφόρων σημειωμάτων τῶν
κωδίκων ἀφ' ἐνδεικόντων πολλὰ ἴστορικά γεγονότα
διασαφηνίζονται, χρονολογοῦνται καὶ γνωρί-
ζονται, ἀφ' ἐτέρου δὲ κατὰ ἔκατοντάδας αὐξά-
νει ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλιογράφων, κτητόρων,
καθηλωτῶν, ἀνακαινιστῶν καὶ τῶν δαπανη-
σάντων πρὸς γραφὴν κωδίκων.

'Εν τέλει ἔχω ν' ἀναγγείλω διτὶ ἐκ τῶν κωδίκων ἀντέγραφα ἀνέκδοτα παντοίας ὅλης, λόγους ἐκκλησιαστικούς, μαρτύρια καὶ βίους ἀγίων, σύντομα χρονικά, γράμματα, δημώδη κείμενα, κρυπτογραφικὰ σημειώματα κλπ. κλπ. Ωσαύτως ἀντέγραφα εἴτε ἀντέβαλον τὰ χρυσόβιοντα καὶ σιγίλλια τῆς μονῆς, ἐκ δὲ τῶν παλαιῶν κτηματολογίων, ἐκφωνήσεων καὶ καταστίχων αὐτῆς ἐστιαχυολόγησα πλουσίως λέξεις, συντάξεις καὶ φράσεις δημοτικάς, καθὼς καὶ βαπτιστικά δύνοματα, ἐπώνυμα καὶ τοπωνυμίας, τὰ διοῖα καὶ γλωσσικὰ μνημεῖα πολύτιμα εἶναι καὶ μεγάλως συντείνουσιν εἰς τὴν ἐθνολογικὴν ἔξτασιν τῆς Ελληνικῆς πατοίδος.

Αὐτὴ εἶναι δι' ὀλίγων ἡ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Μ.
Σπηλαίου ἔργασία μου.

Εὔχομαι νὰ κατορθώσω ταχέως νὰ δημο-
πεύσω τὸν λεπτομερῆ κατάλογον τῶν χειρο-
γράφων αὐτῆς καὶ νὰ ἐκδώσω εἰς τόμον εἴτε
τόμους τὰ Σπηλαιωτικὰ ἀνέκδοτα, ἵνα καὶ ἡ
ἐπιστημονικὴ σπουδαιότης αὐτῶν ἀριδήλως
καταδειχθῇ, καὶ ὃι ἰδικοί μου κόποι ἔκτιμη-
θῶσι δεόντως.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ φείλω νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου εἰς τὸν κατὰ τὸν χεόνον τῆς ἐν Μεγάλῳ Σπηλαίῳ ἔργασίας μου καθηγούμενον κ. Ἀνθίμον Γραῦτον, ὃστις ἔξαιρετικῶς ἐπέτρεψε νὰ ἔργασθω ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς, πρὸς τούτοις δὲ νὰ εὐχαριστήσω τοὺς ὄπωδήποτε συντελέσαντας ιεῖς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ βαρέως ἔργου μου καὶ ἰδίως τοὺς πανοπιωτάτους πατέρας κ. κ. Χαρίτωνα Καρελλόπουλον, Νεῖλον Νικολαΐδην, Διονύσιον Ἰωαννίδην Θεόφιλον Τσεκούραν, Ἀνδρούνικον

Παρανασσοῦ Η' ἔτους. Ἐν Ἀθήναις 1904. — Ἐλληνίδες βιβλιογράφοι καὶ κυρίᾳ κωδίκων ... Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ἑτετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις 1904.

¹ Δύο κώδικες της βυζαντινής Νικολάου Καρατζά.
(Ανατύπωσις ἐξ τῆς ἐπετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ Ή-
ἔτους). Ἐν Ἀθήναις 1904

*Πανόπουλον, Εὐστράτιον Εὐσταθίον καὶ Γα-
βριὴλ Ποάσον.*

Ἐπιτρέπεται δὲ τέλος, νομίζω, καὶ εἰς ἐμὲ
νὰ ζητήσω τὴν εὐμένειαν καὶ συμπάθειαν τῶν
ἐπιστημόνων, τῶν διοίων ἡ εἰλικρίνεια ἀφίνει
ἔλευθέρων τὴν γνώμην, καθὼς καὶ τῶν ἐρευ-
νητῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀναλαβόντες παρόμοια
πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔργα, καλῶς γνωρίζουσι μὲ
πόσας συνοδεύεται αὐτὸς δυσκολίας καὶ βά-
σανα, τὰ διοῖα ἐγὼ ἔχω τὸ παράπονον, ἀλλ’
ἀφ’ ἑτέρου καὶ τὸ καύχημα, ὅτι ὑπερεπήδησα

μόνος μου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπισήμου ή ἄλλης ἐπικουρίας, ἐμπνεόμενος μόνον ἀπὸ ζῆλον ἐπιστημονικὸν καὶ ἐθνικὴν φιλοτιμίαν.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

[Τὸ τέλος εἰς τὸ ἔπόμενον]

Υ. Γ. Πλήρης ή ἀνάγνωσις τοῦ ἐν τῇ σελίδᾳ
139 πανομοιοτύπου τῆς αὐτοκρατορικῆς ὑπὲρ γρα-
φῆς ἔχει ως ἔξῆς: † Ἰω(άννης) ἐν Χ(ριστ)ῷ
τῷ Θ(ε)ῷ πιστὸς βασιλεὺς πορφυρογέννητος
καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων ὁ Κομνηνός.

N. A. B.

ΟΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΕΜΕΝΟΙ

*Γεννοῦν μὲς τὴν ψυχή μον τὴν ἀγάπη
οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ καταφρονεμένοι,
ποῦ τῆς ζωῆς τὰ ψίχαλα τοὺς φτάνουν
γιὰ τὴ φτωχὴ ὑπαρξή τους τὴ θλιμένη.*

Ω, οἱ καλοὶ καὶ οἱ ταπεινοὶ καὶ οἱ ἀνίδεοι,
ὅπου περοῦνται ἀφ' τῆς ζωῆς τὸ δρόμο
δίχως ὄνειρατα καὶ πόθους μεγαλόφτερους
μὲν ἔνα σταυρὸν μαστυρικὸν στὸν ὕμιο.

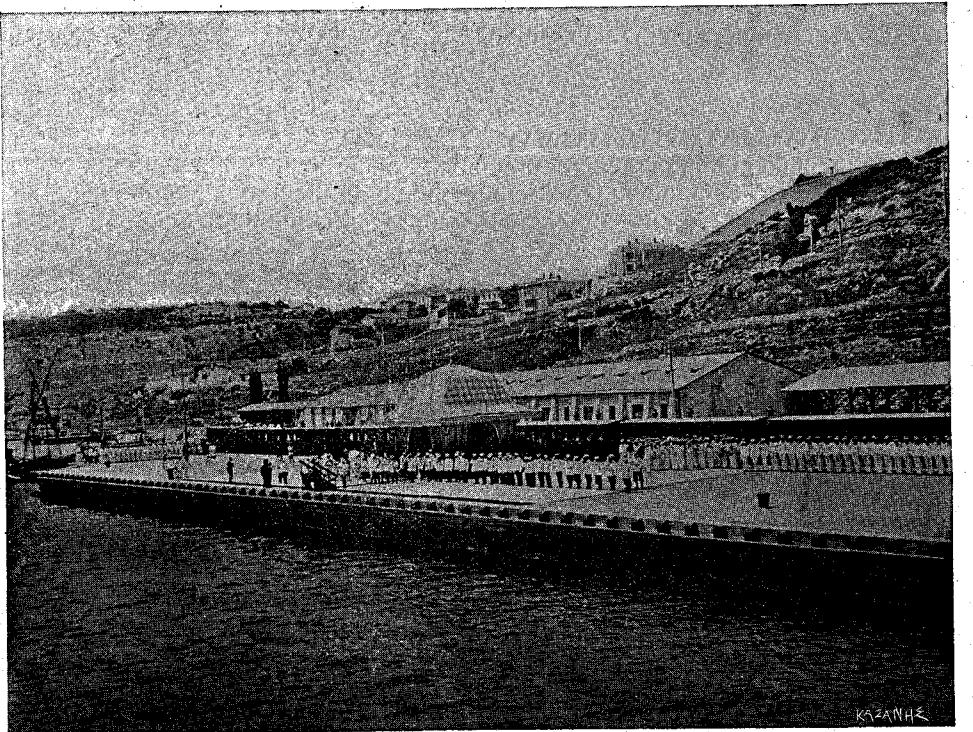
*Kai oī ἀλνοίδες ἀσπλαχνα τοὺς ζώρουντες,
τῆς Μοίρας οἱ σκληρὸις οἱ ἀλνοίδες,
δόποῦ δεσμεύοντες καὶ μαραίνοντες καὶ νεκρῶνοντες
τὰ ἄνθη τῆς ζωῆς καὶ τὰ ἐπίδεις.*

*'Αδιάφοροι στοῦ κόσμου τὰ πλανέματα
περνοῦν ἀφ τῆς ζωῆς τὸ μονοπάτι
καὶ δὲν ζητοῦν τοὺς δρόμους τοὺς πλατύτερους
ποῦ μᾶς καλεῖ ἡ Δόξα, — ἀνάθεμά τη!*

*"Ιχνη τὸ πέρασμά τους δὲν ἀφίνει
ώς πον νὰ φτιάσουν στὸ κατῶφλι τοῦ θαράτου.
Πάντα δμοια ἀπὸ τὴν πρώτην ἡλικία
ἔζησαν καὶ ἐσβήσαντες ἐδῶ κάτιον.*

*Μές τ' ἄχαρα κορμιά τους λὲς φωλιάζει
μιὰ ἀδύνατη ψυχὴ ταπεινωμένη,
σὰν τοὺς θυμοῦμαι ή παρδίᾳ σπαράζει.
Σᾶς ἄγαπῶ, ὡς παταφρονεμένοι!..*

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΠΑΡΑΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΚΥΜΑΙΑΝ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ
ΟΛΓΑΣ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ν. ΣΤΑΥΡΙΔΗ ΤΟΥ Β. Ν.

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΣΚΥ

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ*

27 Ιουνίου

ΚΥΡΙΕ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

Η Φεδόρα λέγει δτι ἀρκεῖ νὰ θέλω, γιὰ νὰ φροντίσουν μερικὰ πρόσωπα νὰ μοῦ δώσουν μιὰ καλὴ θέσι σὲ οἰκογένεια· μιὰ θέσι διδασκάλισσας. Τί νομίζετε, φίλε μου; Νὰ δεχθῶ ἢ νὰ μὴ δεχθῶ; Χωρὶς ἀμφιβολία, τότε δεν θὰ ἥμαι πιὰ βάρος σὲ σᾶς ἐπειτα, ἡ θέσις φαίνεται καλούτσικη. Άλλὰ πάλιν είναι ἀρκετὰ σκληρὸν νὰ πάγι κανεὶς σὲ σπίτι ἀγνωστο. Είναι κτηματία. Θὰ ζητήσουν πληροφορίες, θὰ ἔρωτήσουν, θὰ θελήσουν νὰ μάθουν· λοιπόν, τί θὰ εἰπῶ τότε; "Ἐπειτα, εἶμαι τόσο δειλή, δεν θέλω νὰ ἔγκαταλειψω τὴ γωνιά μου, τὴ συνειθισμένη. Είναι καλλίτερα κανεὶς ἔκει ποῦ συνείθισε.

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 120.

Καὶ πρέπει νὰ πάω στὴν ἐπαρχία, καὶ δ Θεὸς ἔρει τί θὰ μὲ κάμουν ἵσως κανένα εἶδος νταντᾶς. Ποιὸς ἔρει καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν μέσα σὲ τρία χρόνια ἄλλαξαν τρεῖς διδασκάλισσες. Συμβούλευσέτε με λοιπόν, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, γιὰ δνομα τοῦ Θεοῦ· νὰ πάω ἢ νὰ μὴν πάω; —Μὰ γιατί δὲν ἔρχεσθε ποτὲ νὰ μὲ ἰδῆτε; Πότε καὶ πότε μόνον φαίνεσθε Σχεδὸν μόνον τὴν Κυριακὴ στὴ λειτουργία βλεπόμεθα. Τί μισάνθρωπος ποῦ εἰσθε! Ἀπαράλλακτος σὰν ἐμένα! Καὶ εἶμαι σχεδὸν συγγενῆς σας. Δὲν μ' ἀγαπᾶτε, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς. Στὴ μοναξιὰ εἶμαι κάποτε τόσο μελαγχολική. Προπάντων τὸ βραδυνό, ποῦ εἶμαι δλομόναχη στὸ σπίτι. Η Φεδόρα κάπου πηγαίνει. Καὶ ἔγω ἀρχίζω νὰ σκέπτωμαι, ν' ἀναπολῶ τὸ παρελθόν, τὴν δμορφιά του καὶ τῆς λύπες του· δλα

παρουσιάζονται μπροστά μου, δλα βγαίνουν σὰν μέσα ἀπὸ διμήλῃ. Βλέπω πρόσωπα γνωστά μου (ἀρχίζω νὰ ἔχω ὅπτασίες). συχνότερα βλέπω τὴ μητέρα μου.. Καὶ τί ὅνειρα βλέπω! Αἰσθάνομαι πῶς ἡ ὑγεία μου εἶναι κατεστραμμένη· εἶμαι τόσο ἀδύνατη· σήμερα τὸ πρωὶ δταν ἔξυπνησα, αἰσθάνθηκα μιὰ ζάλη· ἔχω καὶ ἔνα τόσο κακὸ βῆκα! Τὸ αἰσθάνομαι, τὸ ξέρω πῶς γρήγορα θὰ πεθάνω. Ποιὸς θὰ μὲ θάψῃ; Ποιὸς θὰ ἀκολουθήσῃ τὸ λείψανό μου; Ποιὸς θὰ μὲ κλάψῃ; Καὶ τώρα, ἵσως θὰ γίνη ἀνάγκη νὰ τελειώσω ἀνάμεσα σὲ ἔνους, σὲ ἔνο σπίτι! Θεέ μου, τί θλιβερὴ ποῦ εἶναι ἡ ζωή, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς! — Γιατί, φίλε μου, μοῦ στέλλετε πάντα ζαχαρωτά; Μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν ἡξέρω ποῦ βρίσκετε τόσα χρήματα! "Α, φίλε μου, πρέπει νὰ φειδωλεύεσθε, γιὰ δνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ οἰκονομῆτε τὸ χρῆμα σας. — Η Φεδόρα θὰ πουλήσῃ τὸ σκέπασμα ποῦ ἔκεντησα· μοῦ δίνουν πενήντα φούρβlia χάρτινα Πολὺ καλὴ τιμή! Δὲν ἥπτικα νὰ ἐπιτύχω τόσα. Θὰ δώσω τρία φούρβlia ἀργυρᾶ τῆς Φεδόρας καὶ δ ἀγοράσω ἔνα πολὺ ἀπλὸ καὶ ζεστὸ φόρεμα. Θὰ κάνω ἔνα γελέκο γιὰ σᾶς, θὰ τὸ φάψω μὲ τὰ χέρια μου, θὰ διαλέξω ἔνα καλὸ ὑφασμα.

Η Φεδόρα μοῦ ἔφερε ἔνα βιβλίο, Δηγήματα τοῦ Μπίλκιν, καὶ θὰ σᾶς τὸ στείλω ἀνθέλετε νὰ τὸ διαβάσετε. Σᾶς παρακαλῶ μόνον νὰ μὴν τὸ λερώσετε καὶ νὰ μὴν τὸ κρατήσετε πολὺν καιρό, δὲν εἶναι δικό μου — τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι ἔργον τοῦ Πούσκιν. Πρὸ δύο ἑτῶν ἐδιάβασα αὐτὰ τὰ δηγήματα μαζὶ μὲ τὴ μητέρα μου, καὶ τώρα ποῦ τὰ ξαναδιάβασα μελαγχόλησα πολύ! "Αν ἔχετε τίποτε βιβλία, στείλετέ μου, φθάνει νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ τὸν Ραταζάγεφ. Θὰ σᾶς δώσῃ βέβαια κανένα δικό του, δὲν ἔδημοσίευσε. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σᾶς ἀρέσουν, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, τέτοιαις βλακείαις.. — Λοιπόν, σᾶς χαιρετῶ! Πῶς πῆρες ἡ πένα μου τὸν κατήφορο! "Οταν εἶμαι λυπημένη, θέλω γιὰ κάτι νὰ φυαρῶ. Είναι κι' αὐτὸ ἀνακούφισις. Αἰσθάνομαι μονομάτις ξελαφρώμενη, προπάντων δταν μιλῶ γιὰ δ, τι μοῦ σφίγγει τὴν καρδιά. "Υγειαίνετε, ὑγειαίνετε, φίλε μου.

Δική σας Β. Δ.

28 Ιουνίου

ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ, ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ

Φθάνουν ἡ λύπαις! Είναι ἐντροπὴ ἐπὶ τέ-

λους! Πῶς ἥμπορεις, ἀγγελοῦδι μου, νὰ ἔχῃς τέτοιες ἴδεες; Δὲν εἶσαι ἀρρωστη, ψυχοῦλα μου καθόλου εἶσαι σὰν τὸ λουλοῦδι, σὰν τὸ λουλοῦδι λίγο χλωμή, μα πάντα σὰν τὸ λουλοῦδι. Τί μοῦ γράφεις γιὰ δνειρα, γιὰ ὅπτασίες; Ντροπή, ἀγαπητή μου· ἀφησέ τα τὰ ὅνειρα αὐτά, μὴν τὰ συλλογίζεσαι. Γιατί ἔγω κοιμοῦμαι καλά; Γιατί δὲν μοῦ συμβαίνει τέποτε; Κύτταξε με, ἀγάπη μου. Περονῶ μιὰ ἡσυχη ζωή, κοιμοῦμαι ἐν εἰρήνῃ, εἶμαι καλά, εἶμαι χαρούμενος. Σου κάνει εύχαριστης νὰ μὲ βλέπης. "Ἐπρεπε νὰ ντρέπεσαι, ἀγάπη μου, νὰ γράφης τέτοια πράγματα! Νὰ γίνης διαφορετική. Σὲ γνωρίζω καλὰ ἔγω, ψυχή μου· μὲ τὸ παραμικρὸ μελαγχολεῖς καὶ δλα τὰ βλέπεις μαῦρα. Νὰ δεχθῆς θέσι σὲ ἔνο σπίτι; — Ποτέ! "Οχι, δχι, δχι! Καὶ πῶς ἥμπορεις νὰ τὸ σκεφθῆς; "Οχι, ἀγάπη μου, δὲν τὸ ἐπιτρέπω, ἔγειρομαι μὲ δλας μου τὰς δυνάμεις κατὰ τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Θὰ πουλήσω τὸ παλαιό μου φόρεμα καὶ δλα περοπάτῶ στοὺς δρόμους μὲ τὸ πουκάμισο, μὰ ἐσύ δὲν θὰ στενοχωρεθῆς. "Οχι, Βάρεγκα, δχι, σὲ γνωρίζω! Θὰ ἥτον τρέλλα μονάχη! Βέβαια δλα τὰ πταίει ἡ Φεδόρα· εἶναι φανερὸ πῶς αὐτὴ ἡ ἀνόητη σου ἔβαλε αὐτὴ τὴν ἴδεα! Μήν τὴν ἀκοῦς, ἀγάπη μου! .. Δὲν τὰ γνωρίζεις ἀκόμη δλα, ψυχή μου. Είναι γυναῖκα κουτή, ορδιούργα, δύστροπη αὐτὴ ἔφερε μιὰν ὥρα πιὸ γρήγορα στὸν τάφο τὸν ὄνδρα της. Βέβαια, θὰ σὲ ἔκανε νὰ θυμώσῃς. "Οχι, δχι, ἀγάπη μου, γιὰ δλο τὸν κόσμο! Καὶ ἔγω, τί θὰ γίνω τότε; Τί θὰ κάνω; "Οχι, Βάρεγκα, ψυχή μου, διώξε τὴ σκέψη αὐτή. Τί σου λείπει ἔδω, μαζί μας; "Η παρουσία σου μὲ κάνει χαρούμενο, μὲ ἀγαπᾶς· λοιπὸν ζῆσε ἡσυχα ἔδω· θὰ κεντᾶς ἡ θὰ διαβάζεις, ἀν θέλης μὴ κεντᾶς, ἀδιάφορον, φθάνει νὰ μείνῃς μαζί μας. Θὰ σου προιητήσει φιβλία, ἔπειτα θὰ δρίσωμε μιὰν ἡμέρα γιὰ νὰ περιπατήσωμε πάλι μαζί. "Αφησε ὅμως τὴν ἴδεα αὐτὴ, ἀγάπη μου, ἀφησέ την, σκέψου καλά, λησμόνησε τὴς τρελλὲς φαντασίες! Θὰ ἔλθω νὰ σὲ ἴδω πολὺ γοήγορα, ἀφησέ με δημος κ' ἐμένα νὰ σου τὸ εἰπῶ εἰλικρινῶς καὶ χωρὶς περιστροφές, δὲν εἶναι δρόθι αὐτὸ ποῦ ζητεῖς, δὲν εἶναι δρόθι! Βέβαια, δὲν ἔχω μόρφωσι, τὸ ξέρω κ' ἔγω πῶς δὲν εἶμαι κανένας πεπαίδευμένος καὶ πῶς δὲν ἔξόδεψα πολλὰ γιὰ τὴν ἀνατροφή μου· μὰ δὲν θέλω νὰ μιλήσω γι αὐτό, δὲν πρόκειται τώρα γιὰ μένα, θέλω νὰ υπερασπισθῶ τὸν Ραταζάγεφ, σου τὸ λέγω, χωρὶς νὰ θέλω δημος καὶ νὰ δυσαρεστημήσες

Είναι φύλος μου, γι' αυτό θέλω νὰ τὸν υπερασπισθῶ. Γράφει πολὺ καλά, πολὺ καλά, τὸ ξαναλέγω. Δὲν συμφωνῶ μὲ σένα καὶ μου εἶναι ἀδύνατον νὰ συμμερισθῶ τὴ γνώμη σου. Είναι γραμμένο μὲ ψῆφος ἀνθηρόδ, δυνατό, γεμάτο εἰκόνες· ἔχει διάφορες σκέψεις εἶναι πολὺ ὠραῖο! Ισως τὸ διάβασες, Βάρεγκα, ψυχρὰ ἡ θὰ ἥσουν χωρὶς διάθεσι· ἡ Φεδόρα θὰ βοῆκε τρόπο νὰ σὲ δυσαρεστήσῃ, κατιτὶ ἐπιτέλους εἰχεις ἔκεινη τῇ στιγμῇ. "Οχι, διάβασέ το μὲ αἰσθήμα. δταν θὰ ἥσαι χαρούμενη, εὐχαριστημένη, δταν θὰ ἥσαι σὲ μιὰ εὐχάριστη ψυχή κατάστασι, π. χ. νὰ ἔχῃς τῇ στιγμῇ ἔκεινη ἔνα ζαχαρωτὸ στὸ στόμα: μιὰ τέτοια στιγμὴ πρέπει νὰ τὸ διαβάσῃς. Παραδέχομαι (ποιὸς λέγει τὸ ἔναντιον;) πῶς ὑπάρχουν συγγραφεῖς καλλίτεροι ἀπὸ τὸν Ραταζάγεφ, πῶς εἶναι μάλιστα καὶ πολὺ καλλίτεροι, ἀλλὰ ἡ ἀξία των δὲν εἶναι λόγος νὰ ἔξαφανίσῃ τὴν ἰδική του ἀξία γράφουν καλά, καὶ γράφει καλὰ καὶ οὐδέτος. Πότε καὶ πότε, ἀπλῶς γιὰ νὰ διασκεδάσῃ, γράφει μόνον γιὰ νὰ μαυρίσῃ τὸ χαρτί, καὶ ἔχει δίκαιο. Λοιπόν, ὑγείανε, ἀγάπη μου· δὲν ἡμπορῶ νὰ ἔξακολουθήσω· εἶμαι βιαστικός. Πρόσεξε δόμως, ἀγάπη μου, γλυκεὶα ὁμορφοῦλα μου, ἡσύχασε, δ Κύριος νὰ σὲ προστατεύῃ. Έγὼ μένω

Ο πιστὸς φύλος σου
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

Υ. Γ. Εὐχαριστῶ γιὰ τὸ βιβλίο, ἀγαπητή μου, θὰ διαβάσωμε καὶ Πούσκιν ἀπόψε χωρὶς ἄλλο θὰ ἔλθω.

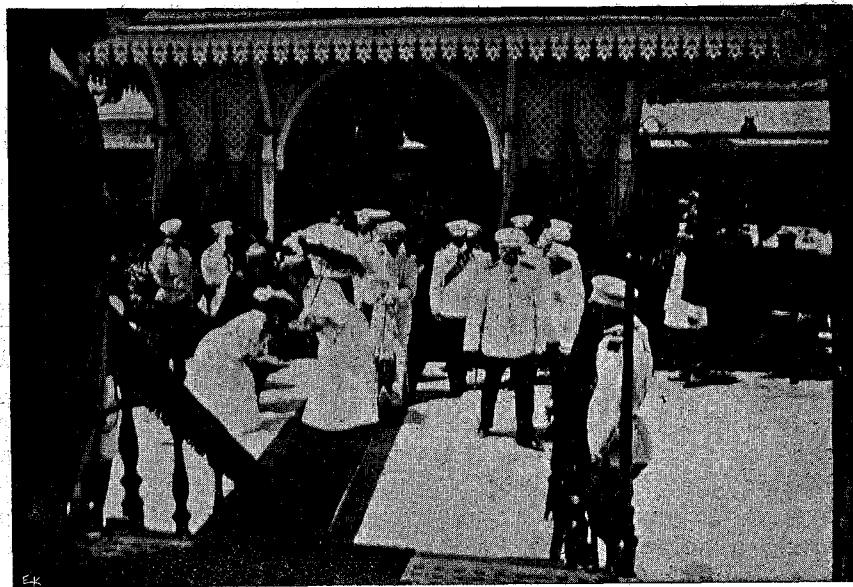
ΑΓΑΠΗΤΕ ΜΟΥ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

"Οχι, φύλε μου, δχι, δὲν ἡμπορῶ νὰ μείνω μαζί σας. Σκέφθηκα κ' ἔφθασα στὸ συμπέρασμα πῶς δὲν πρέπει μὲ κανένα τρόπο ν' ἀρνηθῶ μιὰ τόσο καλή θέσι. Ἐκεῖ τουλάχιστον θὰ ἔχω ἔξαφαλισμένο ἔνα κομμάτι ψωμί. Θὰ βάλω τὰ δυνατά μου γιὰ νὰ ἥμαι ἀξία τῆς καλωσύνης τῶν κυρίων μου· θὰ προσπαθήσω καὶ τὸν χαρακτῆρα μου ἀκόμη ν' ἀλλάξω, ἀν ἦναι ἀνάγκη. Βέβαια, εἶναι λυπηρό, εἶναι σκληρὸ νὰ ζῇ κανεὶς μὲ ξένους, νὰ ζητῇς τὴν εὔνοια τῶν ξένων, νὰ ὑποκρίνεσαι μὰ δ Θεός θὰ μὲ βοηθήσῃ. Δὲν ἡμπορεῖ νὰ μείνῃ κανεὶς δλη τον τὴ ζωὴ μισάνθρωπος. Ενδέθηκα καὶ ἄλλοτε σὲ τέτοιες περιστάσεις. Θυμοῦμαι δταν μικρὴ ἡμουν οἰνότροφος. Τὴν Κυριακή, δταν ἐπήγανα στὸ σπίτι, πηδοῦσα, χαλοῦσα τὸν κόσμο, τόσο, ποὺ κάποτε μ' ἐμάλωνε καὶ ἡ μη-

Με ἀγάπην Β. Δ.

1 Τουλίου

Ἄντο εἶναι τρέλλα, εἶναι τρέλλα, Βάρεγκα,

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΟΛΓΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΘΜΟΝ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥΠΟΔΕΩΣ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ν. ΣΤΑΥΡΙΔΗ ΤΟΥ Β. Ν.

ἄπλη παραδοξολογία! "Αν τὴν ἀφήσω ἐλεύθερη τὴ φαντασία σου, καὶ τὶ δὲν θὰ πλάσῃ; Μὰ δχι, δὲν εἶναι ἀντό! Τώρα βλέπω πῶς δλα αὐτὰ εἶναι τρέλλα. Μὰ τὶ σοῦ λείπει λοιπὸν μαζί μας, ἀγάπη μου; Πές το! Σὲ ἀγαποῦν, μᾶς ἀγαπᾶς, δλοι εἶμεθα εὐχαριστημένοι καὶ εὐτυχισμένοι. Τί ἄλλο; Τί θὰ κάνης λοιπὸν μέσα σὲ ἀνθρώπους ξένους; Δὲν γνωρίζεις ἀκόμη τὶ θὰ εἰπῃ ξένος... "Οχι, ἔρωτησε ἐμένα καὶ θὰ σοῦ εἰπώ τί σημαίνει ξένος. Τοὺς γνωρίζω, ἀγάπη μου· τοὺς γνωρίζω καλά· ἔφαγα τὸ ψωμί τους. Είναι κακοί, Βάρεγκα, κακοί, τόσο κακοί, ποὺ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀνθέξῃ στὸν πόνο ποὺ προξενοῦν δὲν παρατηρήσεις των, τὰ μαλάματά των, δὲν κακὴ ματιά των. Μαζί μας ἔχεις ζεστασία, ἔχεις δλα, εὐρίσκεσαι, σὰν νὰ εἰτοῦμε, σὲ μιὰ φιλόξενη φωληά. Καὶ δὲν μᾶς ἀφίσουν δὲν μᾶς ἀφίσουν ἔκει μόνον. Γιατί, ἀγάπη μου, γιατί; Μὰ τὴν ἀλήθεια, σὲ βεβαιόνω, εἶναι ἀμαρτία αὐτό! Σοῦ ἐπιστρέφω τὸ βιβλίο, ἀγαπητή μου Βάρεγκα· καὶ δὲν ἔρωτᾶς τὴ γνώμη μου γιὰ τὸ ἔργον αὐτό, σοῦ λέγω πῶς δὲν ἔδιαβασα ἀκόμη στὴ ζωὴ μου ὠραιότερο ἀπ' αὐτό. Συλλογίζομαι τώρα, ἀγάπη μου, τὸ πῶς ἡμπόρεσα δλα τώρα νὰ μείνω ζῶν, ποὺ δ Θεός νὰ μὲ συχωρέσῃ! Τί ζηταί; 'Απὸ τί ξύλο ἔβγηκα;

Δὲν ἡξέρω, ἀγάπη μου, δὲν ἡξέρω τίποτε! Μὰ τίποτε, τίποτε. Νὰ σοῦ εἰπῶ εἰλικρινῶς, Βάρεγκα, εἶμαι ἀνθρώπος ἀμόρφωτος. Λίγο ἐδιάβασα ὅς τώρα, πολὺ λίγο, σχεδὸν τίποτε· ἐδιάβασα τὴν Εἰρόνα τοῦ ἀνθρώπου, ἔνα ἔνυπνο βιβλίο· ἐδιάβασα τὸ Παιδί ποῦ ἐκτελεῖ διάφορα τεμάχια μουσικὰ μὲ κονδούνια καὶ τοὺς Γερανοὺς τοῦ Ἰβύκου· αὐτὰ εἶναι ὅλα ποῦ διάβασα, ἄλλο τίποτε. Τώρα, στὸ βιβλίο ποῦ μοῦ ἔδωκες, ἐδιάβασα τὸν Ἐπιστάτη τοῦ σταθμοῦ. Λοιπόν, ἀγάπη μου, ζοῦμε καὶ δὲν ἡξέρομε πῶς δίπλα μας ὑπάρχει ἔνα βιβλίο ποῦ ζωγραφίζει ὅλη μας τῇ ζωῇ. "Οταν ἀρχίσῃς νὰ τὸ διαβάζῃς βλέπεις ἐκεῖνο ποῦ δὲν είχες ἴδῃ πρωτήτερα στὴ ζωῇ, σιγὰ σιγὰ τὸ θυμασταί, τὸ ξαναβλέπεις, τὸ μαντεύεις. Καὶ νά, ἀκόμη κάτι, ποῦ μοῦ ἔκανε ἀγαπητὸ τὸ βιβλιαράκι σου: μερικὰ ἔργα τοῦ κάκου τὰ διαβάζεις, τὰ διαβάζεις, τυραννεῖς τὸ πνεῦμα σου· εἶναι τόσο βαθειά ποῦ δὲν καταλαβαίνεις τίποτε. 'Εγώ, παραδείγματος χάριν, εἶμαι φύσικὰ χονδροκέφαλος, δύσκολα ἔννοω, καὶ δὲν ἥμπορῶ νὰ διαβάσω πολὺ σοφιαρὰ βιβλία· αὐτὸ δῆμος τὸ διαβάζεις καὶ νομίζεις πῶς τῶραφες ἐσύ δὲν διαβάζεις σὰν νὰ πῆρες δ συγγραφεὺς τὴν ἴδική σου καρδιά, τὴν ἔγγρισε μέσα ἔξω καὶ τὴν δείχνει στοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ λησμονήσῃ καμιαὶ λεπτομέρεια! Καὶ εἶναι ἀπλό, Θεέ μου. Τόσο, μὰ τὴν ἀλήθεια, ποῦ κ' ἔγω ἀκόμη θὰ τὸ ἔγραφα! Γιατί τάχα δὲν θὰ μποροῦσα νὰ τὸ γράψω; Αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ αἰσθάνομαι κ' ἔγω, ἀπαράλλακτα δπως εἶναι στὸ βιβλίο· εὑρέθηκα κ' ἔγω σὲ δημοιες περιστάσεις, δπως π. χ. δ Σαμψών Βύριν. Καὶ πόσοι Σαμψών Βύριν εἶνε μεταξύ μας, δυστυχισμένοι σὰν αὐτόν! Καὶ τί ώραια ποῦ περιγράφονται ὅλα! Μοῦ ἥλθαν σχεδὸν δάκρυα, ἀγάπη μου, δταν ἐδιάβασα πῶς ἥρχισε νὰ πίνῃ δ ἀμαρτωλός: ἔγινε μέθυσος, τὸ πιοτὸ τοῦ ἀφήρεσε τὴς αἰσθήσεις καὶ ὅλη τὴν ἥμερα κοιμᾶται τυλιγμένος σάρνισια προβειά· γιὰ νὰ ἔνυπνήσῃ πίνει πόντσι, θρηνεῖ λυπτερά καὶ σκουπίζει τὰ δακρυσμένα του μάτια μὲ τὴν οὐρὰ τῆς τριμένης ορειγκότας του δταν διμιλῆ γιὰ τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, τὴν κόρη του Δουνιάσκα! "Α, εἶναι τόσο φυσικό! Ζωντανό! Τὸ είδα μόνος μου· ἐγι τριγύρω σου· ἡ Τερέζα παραδείγματος χάριν... Μὰ τί νὰ πηγαίνωμε μακρυά; "Ο κακομοίρης δ Γόρσκοφ εἶναι ίσως καὶ αὐτὸς ἔνας Σαμψών Βύριν, μόνον πῶς δημομέζεται διαφορετικά. — Εἶναι τόσο κοινὸ πρᾶγμα, ἀγάπη μου· μπορεῖ νὰ συμβῇ τὸ ἴδιο καὶ σὲ σέ· καὶ σ' ἐμένα. Τὸ ἴδιο

θὰ εἶναι καὶ γιὰ τὸν κόμητα ποῦ κατοικεῖ ἐπάνω στὸ Νέβσκυ ἡ στὴν Προκυμαία· μόνον φαινομενικῶς θὰ διαφέρῃ τὸ πρᾶγμα, γιατὶ σ' αὐτοὺς βέβαια ὅλα εἶναι διαφορετικά, μὰ κατὰ βάθος θὰ εἶναι τὸ ἴδιο· ὅλα, ἥμποροῦν νὰ συμβοῦν, καὶ ἥμπορῶ καὶ ἔγω νὰ βρεθῶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι. Αὐτὰ συμβαίνουν, ἀγάπη μου, καὶ σὺ θέλεις νὰ φύγης, νὰ μᾶς ἀφῆσῃς· ἡ δυστυχία, Βάρεγκα, θὰ μὲ προφθάσῃ. Θέλεις νὰ προξενήσῃς τὴν καταστροφὴ καὶ τῶν δύο μας, ἀγαπητή μου. "Α, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὀμορφοῦλα μον, διωξεῖς ὅλες αὐτὲς τῆς φιλελεύθερες ἴδεες, καὶ μὴ μὲ ἀτελεῖζης ἀνωφελῶς. Πουλάκι ἀδύνατο καὶ χωρὶς φτερὰ δὲν θὰ ἔργης οὔτε νὰ προφυλάξῃς τὴν ζωή σου, οὔτε νὰ φύγης τὴν δυστυχία, οὔτε νὰ ὑπερασπισθῆς ἀπὸ τοὺς κακοποιούς! "Ελα λοιπὸν στὰ λογικά σου, Βάρεγκα. 'Αντὶ ν ἀκοῦνς ἀνόητες συμβουλές, διάβασε ἀκόμη μιὰ φορὰ τὸ βιβλίο σου, διάβασε τὸ μὲ προσοχῆ· αὐτὸ θὰ σὲ

Μιλήσαμε μὲ τὸν Ραταζάγεφ γιὰ τὸν Ἐπιστάτη τοῦ σταθμοῦ. Μοῦ εἶπε πῶς εἶναι παλαιό, καὶ πῶς τώρα δλα τὰ βιβλία ποῦ ἐκδίδονται εἶναι μὲ εἰκόνες καὶ περιγραφές ἀλήθεια, δὲν κατάλαβα καλὰ τὰ λόγια του. Μοῦ εἶπε ἀκόμη πῶς δ Πούσκιν ἥτο μεγάλος ποιητής, καὶ πῶς εἶχε δοξάσει τὴν ἀγίαν Ρωσίαν· μοῦ εἶπε καὶ ἄλλα πολλὰ γ' αὐτὸν. Ωραία, Βάρεγκα διάβασε λοιπὸν πάλι τὸ βιβλίο μὲ προσοχῆ, ἀκούσει τῆς συμβουλές μουν καὶ μὲ τὴν ὑπακοή σου κάνε εὐτυχισμένον ἔνα γέροντα. Καὶ τότε καὶ δ Κύριος θὰ σὲ ἀνταμείψῃ, ἀγαπητή μου, θὰ σὲ ἀνταμείψῃ ἀφεύκτως.

'Ο εἰλικρινῆς φίλος σου
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

ΚΥΡΙΕ ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

"Η Φεδόρα μοῦ ἔφερε σήμερα δεκαπέντε ρούβλια ἀργυρᾶ. Πῶς ἔχαρηκε ἡ καῦμένη δταν τῆς ἔδωκα τρία ρούβλια! Σᾶς γράφω βιαστικά. Φοδράρω αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὸ γελέκο σας, — εἶναι τόσο ὀδραῖο τὸ ὑφασμα! Λουλουδάκια ἐπάνω σὲ κίτρινο βάθος. Σᾶς στέλλω ἔνα βιβλίο· εἶναι καὶ αὐτὸ διηγήματα. 'Εδιάβασα μερικά· σᾶς συνιστῶ ἐκεῖνο ποῦ ἐπιγράφεται: Τὸ ἐπανωφόρι!'. Μὲ παρακινεῖτε νὰ πᾶμε μαζὶ στὸ θέατρο. Δὲν θὰ στοιχίσῃ πολὺ; 'Εκτὸς δην πᾶμε κάπου ἐκεῖ στὸ ὑπερῶν. Εἶναι πολὺς

¹ Διήγημα τοῦ Ρώσου συγγραφέως Γκογκόλ.

καιρὸς ποῦ δὲν ἐπῆγα στὸ θέατρο, οὔτε θυμοῦμαι ἀπὸ πότε. Μὰ φοβοῦμαι, σᾶς τὸ ξαναλέω, πῶς αὐτὴ ἡ εὐχαρίστησις θὰ εἶναι πολὺ ὀκριβή. "Η Φεδόρα κουνᾶ μόνον τὸ κεφάλι της. Λέγει πῶς τώρα δὲν κανονίζετε πιὰ τὴ ζωή σας μὲ τὰ ἔσοδά σας· ἔπειτα τὸ βλέπω καὶ ἔγω, ένα σωρὸ χρήματα ξοδέψατε γιὰ μένα μόνον! Προσέξετε, φίλε μου, μὴ σᾶς γυρίσῃ σὲ κακό. "Η Φεδόρα μοῦ μίλησε γιὰ μερικὰ πράγματα ποῦ ἀκούσεις νὰ λέγωνται· φαίνεται πῶς εἶχατε κάποια ζωηρὴ συζήτηση μὲ τὴ νοικουρδά σας, ἐπειδὴ δὲν τὴν πληρώνετε· μὲ κάνετε πολὺ νὰ φοβοῦμαι. Λοιπόν, σᾶς ἀφίνω, εἶμαι βιαστική. Μιὰ μικρὴ ἔργασία ἔχω, ν' ἀλλάξω τὰ λουλούδια ενὸς καπέλου.

Υ. Γ. Ξέρετε, δην πᾶμε στὸ θέατρο, θὰ βάλω γιὰ πρώτη φορὰ τὸ καινούργιο μον καπέλο καὶ μιὰ μαντίλια μαυρῷη θὰ φένω ἐπάνω μον. Θὰ εἶμαι καλὰ ἔτσι;

7 Ιουλίου

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ

"Ἐπανέρχομαι σὲ δ, τι σου ἔλεγα χθές. Ναί, ἀγάπη μου, κ' ἐμεῖς ἐκάναμε ἀνοησίες στὴν ἐποχή μας. "Αγάπησα μιὰ μικροῦλα θεατρίνα, τὴν ἀγάπησα σὰν τρελλός, μὰ καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε· τὸ πιὸ παραξένο εἶναι, πῶς τὴν εἶδα μιὰ φορὰ μόνον, στὸ θέατρο, καὶ δῆμος ἐπιάσθηκα. Στὴ διπλανή μον κατοικοῦσαν τότε τέσσερες νέοι, ζωηραῖς φύσεις. Τοὺς ἔβλεπα· χωρὶς νὰ τὸ θέλω γνωρίσθηκα μαζὶ των χωρὶς δῆμος καὶ νὰ πάρωμε πολὺ ψάρος. Γιὰ νὰ μὴ φαίνωμαι μάλιστα πῶς κάνω τὸν ἴδιοτροπο, ἥμουν πάντα σύμφωνος μαζὶ των. Μοῦ μιλοῦσαν τόσο γ' αὐτὴ τὴ μικροῦλα! Σὲ κάθε παράστασι, καὶ οἱ τέσσερες — γιὰ ἄλλα πράγματα, τῆς πρώτης ἀνάγκης, δὲν ἔξοδευναν οὔτε καπίτι — καὶ οἱ τέσσερες ἐπῆγαναν στὸ θέατρο, στὸ ὑπερῶν, καὶ πῶς τὴν χειροκροτοῦσαν, πῶς τὴν χειροκροτοῦσαν! — "Ταν χωρὶς ἀμφιβολία λυσσασμένοι! Καὶ κατόπι δὲν μ' ἀφίνεται νὰ κοιμηθῶ· δλη τὴ νύκτα μιλοῦσαν γ' αὐτή, καθένας τους τὴν ἔλεγε Γκλάχα του, καὶ οἱ τέσσερες είχαν μουσλαθῆ, δλοι είχαν τὴν ἴδια ἔννοια. Εύκολα παρασύρηκα κ' ἔγω, ἥμουν τότε νέος ἀκόμη. Κ' ἔγω δὲν ἡξέρω πῶς εὐρέθηκα μαζὶ τους στὸ θέατρο, στὸ ὑπερῶν. "Οσο γιὰ νὰ βλέπω, μόλις ἔβλεπα ἔνα κομμάτι της αὐλαίας, ἀκούα δῆμος δλα. "Η θεατρίνα είχε φωνὴ νόστιμη καὶ χαμηλή, ἥχηρά καὶ με-

λωδικὴ σὰν τοῦ ἀηδονιοῦ! Χειροκροτούσαμε καὶ φωνάζαμε τόσο δυνατὰ ποῦ μόλις γλυτώσαμε ἀπὸ τὰ χέρια τῆς ἀστυνομίας ἔναν ἀπὸ μᾶς τὸν ἔβγαλαν ἔξω. "Οταν ἐπέστρεψα στὸ δωμάτιο μου, ἐπῆγανα σὰν ζαλισμένος ἀπὸ κάρβουνα μισοαναμμένα! Είχα ἀκόμη ἔνα ρούβλι καὶ ἔπρεπε νὰ περάσω μ' αὐτὸ δέκα ἥμερες. Μάντευσε λοιπὸν τί ἔκαμα, ἀγάπη μου! Τὴν ἄλλην ἥμερα, πρὶν πάω στὸ γραφεῖο, ἐπῆγα σ' ἔνα γαλλικὸ μισοπολεῖο καὶ ἀγόρασα μυρωδιές καὶ σαπούνι μυρωδάτο· δλη μου τὴν περιουσία τὴν ἔδωσα· οὔτε ἔγω δὲν ἡξέρω γιατὶ ἀγόρασα αὐτὰ τὰ πράγματα. Δὲν ἔγευμάτισα στὸ σπίτι καὶ περπατοῦσα πολλὴ ὁρα κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς ὁραίας μου. Κατοικοῦσε ἐπάνω στὸ Νέβσκυ, στὸ τέταρτο πάτωμα. "Οταν ἐπῆγα στὸ σπίτι, ἀναπαύθηκα μόλις μιὰ ὁρα, κ' ἐπέστρεψα στὸ Νέβσκυ, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ περάσω ἐμπρός ἀπὸ τὴν κατοικία της. "Εξι ἐβδομάδες τὴν ἀκολουθοῦσα διαρκῶς ἔπαιρναν ἀμάξι, περνοῦσα καὶ ξαναπερνοῦσα ἀπὸ τὸ σπίτι της ἔξοδεψα δ, τι είχα, χρεώθηκα· τότε ἔπαυσα νὰ τὴν ἀγαπῶ· τὴν ἔχόρτασα! Νά, ποῦ μπορεῖ μιὰ παληοθεατίνα νὰ καταντήσῃ ἔναν ἀνθρώπο παθῶς πρέπει, ἀγάπη μου! Εἶναι ἀλήθεια πῶς ἥμουν νέος τότε, πολὺ νέος! . . .

M. Δ.

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ,

Σοῦ ἐπιστρέψω τὸ βιβλίο ποῦ μοῦ ἔστειλες στὴς 6 Ιουλίου καὶ βιάζομαι νὰ ἔξηγηθῶ μαζὶ σου. Γιατί νὰ μὲ βάλῃς σ' αὐτὴ τὴν ἀνάγκη; "Έξηγοῦμαι, ἀγάπη μου. 'Ο Παντοδύναμος δίνει σὲ καθέναν τὴν τύχη του. 'Ο εἶνας εἶναι πρωωρισμένος νὰ φορέσῃ ἐπωμίδες στρατηγοῦ, δ ἀλλοὶ νὰ γίνη ἐπίτιμος σύμφωνος· δ ἔνας εἶναι γεννημένος νὰ διατάσσῃ, δ ἀλλοὶ νὰ ὑπακούη δειλὰ καὶ σιωπηλά. Αὐτὸ γίνεται ἀναλόγως τῆς έκανότητος τοῦ ἀνθρώπου· δ ἔνας εἶναι ίκανὸς γιὰ τὸ ἔνα, δ ἀλλοὶ γιὰ τὸ ἄλλο, καὶ αὐτὰ μοιράζονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ μόνον τὸν Θεό. — Είμαι ὑπάλληλος τριάντα χρόνια σχεδὸν τώρα· ἔργαζομαι ἀμέμπτως, δημιουργή μου εἶναι καλή, ποτὲ δὲν ἔλαβα μέρος σὲ ταραχές. Σὰν ἀνθρώπος ποῦ εἶμαι ἔχω βέβαια καὶ ἔγω τὰ σφάλματά μου ἀλλὰ ἔχω καὶ τὴς ἀρετές μου. "Έχω τὴν ἐκτίμησι τῶν προϊσταμένων μου καὶ ἀκόμη καὶ δ 'Έξοχώτατος εἶναι

εὐχαριστημένος ἀπὸ μένα· μολονότι δὲν μοῦ ἔχει δώσει ἀκόμη ἐκχωριστὸ δεῖγμα τῆς εὐνοίας του, τὸ ξέρω πῶς εἶναι εὐχαριστημένος. Τὸ γράψιμό μου εἶναι ἀρκετὰ εὐανάγνωστο καὶ κομψό, οὐτε πολὺ χονδρὸ δούτε πολὺ λεπτό, κλίνει μᾶλλον πρὸς τὸ δέξι, μὰ ὑπωσδήποτε εὐχάριστο· μόνον δὲ Ίβάν Προκοφίεβιτς γράψει ἔτσι, καὶ ἀκόμη! Τὰ μαλλιά μου ἀσπρισαν καὶ κανένα μεγάλο ἀμάρτημα δὲν γνωρίζω νὰ ἔκαμα. "Οσο γιὰ μικρά, καὶ ποιὸς δὲν ἔχει; "Ολοι εἶναι ἀμαρτωλοι· καὶ σὺ ἀκόμη, ἀγάπη μου, εἶσαι ἀμαρτωλή! "Αλλὰ κανένα σοβαρὸ σφάλμα, ἡ παρανόμια ἡ προσβολὴ κατὰ τῆς δημοσίας τάξεως δὲν ἔχουν νὰ μοῦ προσάψουν ἐπῆρα μάλιστα καὶ ἔνα μικρὸ παράσημο— αὐτὰ λοιπόν! "Ολα αὐτά, ἀγάπη μου, ἔπρεπε νὰ τὰ γνωρίζῃς, καθὼς καὶ ἔκεινος· μιὰ ποὺ ἐπεχείρησε νὰ περιγράψῃ ἔναν ἀνθρώπο πρεπεῖ δλα νὰ τὰ γνωρίζῃ. "Οχι, δὲν περίμενα τέτοιο πρᾶγμα ἀπὸ σένα, ἀγάπη μου· δχι, Βάρεγκα! Προσάντων ἀπὸ σένα.

Λοιπόν, τώρα, ἔπειτα ἀπ' αὐτό, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσῃ πιὰ κανεὶς ήσυχος στὴ γωνιά του,— δσο μικρὴ καὶ ἀν εἶναι— νὰ ζήσῃ μὲ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὸν ἑαυτό του! Πρέπει κάποιος νὰ σκοτίζεται γιὰ σένα, νὰ ἔρχεται νὰ σὲ ἔξερηπάνη στὴ φωλιά σου, νὰ κατασκοπεύῃ τὴν ἰδιωτική σου ζωή, νὰ θέλῃ νὰ μάθῃ παραδείγματος χάριν ἀν τὸ γελέκο σου εἶναι ὡραῖο, ἀν φορῆς πανταλόνι τῆς προκοπῆς, ἀν ἔχῃς ψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἀν εἶναι μπαλωμένα ἡ δχι· νὰ μάθῃ τί τρως, τί πίνεις, τί ἀντιγράφεις! Μὰ καὶ ἀν ἔξαφνα, ὅταν δούμος εἶναι χολασμένος, περπατῶ μὲ τῆς ἄκρες γιὰ νὰ μὴ λερώσω τὰ ὑποδήματά μου, εἶναι κρῆμα κι' αὐτό, ἀγάπη μου; Γιατὶ νὰ κυττάζωμε ἀν δ ἄλλος εἶναι καμμιὰ φροὰ στενοχωρεμένος χρηματικῶς, ἀν πίνη τοῦ ἡ δχι; Σὰν νὰ ἥτον δλος δ κόσμος ἀναγκασμένος νὰ πίνη τοῦ! Μὰ μήπως ἐγὼ πηγαίνω νὰ ἔξετάσω, νὰ μάθω τί τρόφην οἱ ἄλλοι; Γιὰ ποιὸν ἔκαμα ποτὲ τέτοια ἀδιακρισία; "Οχι, ἀγάπη μου, γιατὶ νὰ προσβάλλωμε τοὺς ἄλλους ὅταν δὲν μᾶς βλάπτουν σὲ τίποτε; Νά, ἔνα παράδειγμα ἀκόμη, Βαρβάρα 'Αλεξέγεβνα· ἐργάζεσαι εὐσυνειδήτως, μὲ ζῆλον— πῶς!—, οἱ προϊστάμενοι σου σὲ ἐκτιμοῦν (δπωσδήποτε, τὸ κάτωκάτω, ἔχεις τὴν ἐκτίμησί τους) — καὶ ἔξαφνα κάποιος, σὰν φάντε μπαστούνης, χωρὶς κανένα λόγο, στὰ καλὰ καθούμενα, σοῦ κολλᾷ μιὰ σάτυρα. Βέβαια, εἶναι ἀλήθεια πῶς φορεῖς κάποτε καινούργια φορέματα· καὶ εἶσαι εὐχαρι-

στημένος, ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησι χάνεις τὸν ὑπνὸ σου τὰ καινούργια ὑποδήματα, παραδείγματος χάριν, μὲ τὶ εὐχαρίστησι τὰ φορεῖς! — Τὴν εὐχαρίστησι αὐτὴ τὴν αἰσθάνθηκα, γιατὶ εἶναι ὡραῖο νὰ βλέπῃς τὸ πόδι σου σὲ λεπτὸ καὶ κομψὸ ὑπόδημα· — αὐτὴ ἡ παρατήρησις εἶναι ὁρθὴ! ἀλλ ἀδιάφορο, ἀπορῶ μὰ τὴν ἀλήθεια πῶς δ Φεδόροβιτς ἔμεινε ἀπαθῆς μ' ἐνα τέτοιο βιβλίο καὶ δὲν διεμαρτυρήθη. Εἶναι ἀλήθεια πῶς δ ἀνώτερος αὐτὸς ὑπάλληλος εἶναι ἀκόμη νέος καὶ καμμιὰ φροὰ παραφέρεται καὶ φωνᾶσι· μὰ γιατὶ νὰ μὴ φωνάξῃ; Γιατὶ νὰ μῆ μᾶς ἐπιπλήξῃ ὅταν εἶναι ἀνάγκη; "Ἄς εἶναι, ἀς παραδείγματος πῶς ἐπιπλήξτει, ἔτσι, γιὰ νὰ φωνάξῃ μόνον· εἶναι δικαίωμά του πρέπει νὰ μάθουν οἱ ἄλλοι τὸ καθῆκον τους, πρέπει νὰ τοὺς φωνάξῃς· ἐπειδὴ— ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, Βάρεγκα, — γιὰ νὰ ἐργασθοῦμε, ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ σκούντημα δυνατό. Ο καθένας μας φροντίζει μόνον νὰ τὸν ἴδουν πῶς εἶναι στὴ θέσι του· τὴν ἐργασία του διμως τὴν παραμελεῖ. Μὰ ἐπειδὴ ὑπάρχουν διάφοροι βαθμοὶ στὴ γραφειοκρατικὴν ἱεραρχία, καὶ ἐπειδὴ κάθε ὑπάλληλος πρέπει νὰ ἐπιπλήξτει ἀναλόγως τῆς θέσεως του, εἶναι ἐπόμενον, φυσικά, πῶς δ τόνος τῆς ἐπιπλήξεως ἀλλάζει κατὰ τὰ πρόσωπα· — αὐτὸς ἀπαυτεῖ ἡ ἱεραρχία! "Ἐπειτα, γιὰ νὰ ὑπάρξῃ δ κόσμος, πρέπει, ἀγάπη μου, καθένας νὰ ἐπιβάλλεται στὸν κατώτερό του, καὶ δλοι, ἀπὸ τὸν μεγαλείτερο ὃς τὸν μικρότερο, νὰ λέμε τὸν λόγο μας καὶ νὰ ἔσθυμωνε. Χωρὶς αὐτὸς τὸ μέτρον, δὲν θὰ ὑπῆρχε κόσμος, δὲν θὰ ὑπῆρχε τάξις. Μὰ τὴν ἀλήθεια ἀπορῶ πῶς δ Φεδόροβιτς ἔκλεισε τ' αὐτιὰ σὲ μιὰ τέτοια προσβολὴ!

Καὶ γιατὶ σοῦ γράφω αὐτὰ δλα; Σὲ τὶ θὰ χρησιμεύσουν; Μήπως κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ τοῦ βιβλίου θὰ μοῦ χαρίσῃ κανένα ἐπανώφροι; Μήπως θὰ μοῦ ἀγοράσῃ νέα ὑποδήματα; — "Οχι, Βάρεγκα, θὰ διαβάσῃ τὴν ἵστορία ὃς τὸ τέλος καὶ θὰ ζητήσῃ καὶ τὴ συνέχεια. Κάποτε κρύβεσαι ἀπ' δλων τὰ μάτια, σὰν νὰ ἥσουν ἔνοχος, φοβᾶσαι νὰ φανῆς ὅπουδήποτε, ἐπειδὴ ἀηδιάζεις τῆς φλυαρίες, ἐπειδὴ γιὰ τὸ παραμικρὸ μιλοῦν, καὶ ἔξαφνα δλη σου ἡ ζωή, δημοσία καὶ ἰδιωτική, βγαίνει ζωγραφισμένη σ' ἔνα βιβλίο· δλη τυπωμένη, σχολιασμένη, γελοιοποιημένη! Μὰ δὲν θὰ τολμᾶ κανεὶς ούτε νὰ βγαίνῃ ἔξω, γιατὶ ἡ εἰκὼν ἔχει τόσην ὅμοιότητα ποῦ, ἀπὸ τὸ βαδίσμα μόνον, θὰ μὲ ἀναγνωρίσουν! Τούλαχιστον ἀν ἐπιτέλουνς δ συγγραφεὺς ἀλλάζει τὸν ἀν ἐλά-

φρονεις λίγο τὰ χρώματα, ἀν, παραδείγματος χάριν, ἀφοῦ εἶπε πῶς ἔρριχναν ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ ὑπαλλήλου μικρὰ μικρὰ χαρτάκια, ἐπρόσθετε πῶς μὲ δλα αὐτὰ ἥτον ἀνθρωπος εἶναι ὁρθετος, καὶ δλα πολίτης, πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν μεταχειρίζωνται ἔτσι οἱ συνάδελφοι του, πῶς ἥτον πειθήνιος εἰς τὸν ἀνωτέρους του (τόσο ποὺ τὸν ἀνέφεραν ὃς παραδειγμα), πῶς δὲν ἥθελε κανεὶς τὸ κακό, πῶς ἐπίστευε στὸν Θεό καὶ πῶς δ ὑανατός του (ἀν ἥθελε καὶ καλὰ νὰ τὸν πειθάνη) ἔκαμε νὰ κλάψουν! "Άλλα τὸ προτιμότερον ἥτο νὰ τὸν ἄφινε τὸν κακομοίον νὰ ζήσῃ καὶ νὰ εῦρῃ τρόπο νὰ βρεθῇ τὸ ἐπανωφρόι του, καὶ δ Φεδόροβιτς μιλῶ σὰν νὰ ἔπρόκειτο γιὰ μένα, δ στρατηγὸς αὐτοῦ, ποὺ γνωρίζει καλλίτερα τὴν ἀναλήληλου, νὰ τὸν ζητήσῃ στὴν ὑπηρεσία του, νὰ τὸν προσέξῃ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ἔνα καλὸ μισθό. "Ἐτσι, βλέπεις, τὸ κακὸ θὰ ἐπιμωρεῖτο, ἡ ἀρετὴ θὰ ἀμείβετο, καὶ οἱ ἄλλοι ἀντιγραφεῖς, οἱ συνάδελφοι τοῦ κακομοίον αὐτοῦ, θὰ ἔμεναν μὲ στόμα ἀνοιχτό. "Ἐγὼ ἔξαφνα, αὐτὸς τὸ τέλος θὰ ἔδινα. Εἰδεμὴ δὲν βλέπω τίποτε ιδιαίτερο σ αὐτὸς τὸ διήγημα. Ποιὰ εἶναι ἡ ἀξία του; Μιὰ κοινὴ ἵστορία τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Καὶ πῶς ἀποφάσισε νὰ μοῦ στείλῃς τέτοιο βιβλίο, ἀγαπητή μου; Εἶναι βιβλίο ποὺ κρύβει μέσα του κακία, Βάρεγκα· εἶναι ἀπίθανον ἐπειδὴ ούτε εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τέτοιος ὑπάλληλος. "Οχι, θὰ παραπονεθῶ, Βάρεγκα, θὰ διαμαρτυρηθῶ χωρὶς δμως νὰ παραφερῶ.

*Ο ταπεινότατος θεράπων σου
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ*

*27 Τουλίου
ΚΥΡΙΕ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ*

Τὰ τελευταῖα γεγονότα καὶ τὰ γράμματά σας μὲ ἔβαλαν σὲ ἀνησυχία, σὲ ἀπορία· δὲν καταλάβαινα τίποτε, μὰ δσα μοῦ δηγήθηκε ἡ Φεδόρα μ' ἔκαμαν νὰ ἔννοήσω. Γιατὶ λοιπὸν γράφετε ἔτσι ἀπελπισμένος κ' ἐπέστατε μονομιᾶς στὸ χάος αὐτό, Μάκαρ 'Αλεξέγεβιτς; Ή ἔξηγήσεις σας δὲν μὲ εὐχαρίστησαν καθόλου. Δὲν εἶχα λοιπὸν δικαιο νὰ θέλω τὴ θέσι ποῦ μοῦ ἐπρότειναν; "Ἐπειτα, τὸ τελευταῖο μου συμβάν μοῦ δίνει σοβαρὲς ἀνησυχίες. Λέγετε πῶς ἡ πρὸς ἔμενος σας ἀστειευόμενοι ἀναφέρουν τὸ δνομά μου μαζὶ μὲ τὸ δικό σας. Μὴν προσέχετε σ' αὐτά, Μάκαρ 'Αλεξέγεβιτς, καὶ ησυχάσετε γιὰ τὸ ἐπεισόδιο σας μὲ τοὺς ἀξιωματικούς· ἀκουσα νὰ μιλοῦν γι' αὐτό. Γράφετε μου τί σημαίνουν δλα αὐτά. Μοῦ γράφετε πῶς δὲν εἶχατε τὸ θάρρος νὰ μοῦ ἀνοίξετε τὴν καρδιά

σας, πῶς ἔφοιτεῖσθε μὴ χάσετε τὴ φιλία μου ἀν μοῦ λέγατε τὴν ἀλήθεια· πῶς ἡσθε ἀπελπισμένος ποῦ δὲν ἡξέρετε πῶς νὰ μὲ βοηθήσετε σὰν ἥμουν ἀρρωστη· πῶς ἐπουλήσατε ὅλα σας γιὰ μένα, γιὰ νὰ μὴ μ' ἀφίσετε νὰ πάω στὸ νοσοκομεῖο· πῶς χρεωθῆκατε πολὺ καὶ κάθε ἥμέρα ἔχετε σκηνὲς μὲ τὴ νοικοκυρά σας· — γιατὶ νὰ μοῦ τὰ κρύψετε; Ἡταν κακὴ σκέψις. Τώρα τοὐλάχιστον τὰ γνωρίζω ὅλα. Ἀπὸ λεπτότητα ἡθέλατε νὰ μὴ μάρθω πῶς ἔγω ἥμουν ἀφόρμῃ τῆς δυστυχίας σας, καὶ τώρα μ' ἔλυπήσατε διπλὰ μὲ τὴ διαγωγή σας. "Ολα αὐτὰ μ' ἔξαφνισαν, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς. "Α! φύλε μου! Ἡ δυστυχία εἶναι κολλητική. Οἱ δυστυχισμένοι, οἱ φτωχοί, πρέπει νὰ φεύγουν δ' ἕνας τὸν ἄλλον γιὰ νὰ μὴ χειροτερεύουν τὴ δυστυχία τους. Σᾶς ἔφερα δυστυχίες ποῦ ποτὲ δὲν τῆς εἴχατε ὑποφέρει στὴν ταπεινὴ καὶ μοναχικὴ ζωὴ σας. "Ολα αὐτὰ μὲ βασανίζουν καὶ μὲ σκοτώνουν.

Τώρα, γράψετε μου μὲ δῆλη τὴν εἰλικρίνεια τί σᾶς συνέβη καὶ πῶς ἥλθατε στὸ σημεῖον αὐτό. Προσπαθήσετε νὰ ἡσυχάσετε. Δὲν σᾶς ξητῶ αὐτὲς τῆς ἔξηγήσεις ἀπὸ ἔγωισμό, ἄλλὰ ἀπὸ-φιλία, ἀπὸ ἀγάπη σὲ σᾶς, ποῦ τίποτε δὲν θὰ τὴν σβύσῃ ἀπ' τὴν καρδιά μου. Σᾶς ἀφίνω. Περιμένω τὴν ἀπάντησί σας ἀνυπόμονη. Κακῶς μ' ἔκρινατε, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς.

*Μὲ ἀγάπην εἰλικρινῆ
ΒΑΡΒΑΡΑ ΔΟΜΠΡΟΣΕΛΟΦ*

28 Ιουλίου

ΑΝΕΚΤΙΜΗΤΗΜΟΥ ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ

Λοιπόν, ἀφοῦ ὅλα ἔτελείσαν καὶ σιγὰ σιγὰ ἔπανερχόμεθα στὸ πρώην καθεστός, οοῦ τὰ γράφω ὅλα, ἀγάπη μου. Ἀνησυχεῖς γιὰ δ' τι θὰ εἰποῦν γιὰ μένα· σ' αὐτὸ σοῦ ἀπαντῶ, Βαρβάρα Ἀλεξέγεβνα, πῶς γιὰ τὴ φήμη μου δίνω τὸ πᾶν. Γι' αὐτό, γράφοντάς σοι γιὰ τῆς δυστυχίες καὶ τῆς ἀταξίες μου, σοῦ λέγω πῶς κανένας ἀπὸ τοὺς προϊσταμένους μου δὲν ἔμαθε οὔτε θὰ μάρθη τίποτε, ὅποιος δὲν ἔξακολουθήσουν νὰ μ' ἔκτιμον δπως καὶ πρίν. "Ενα

*Μὲ σέβας καὶ ἀγάπην εἰλικρινῆ
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ*

[Ἐπεται συνέχεια Μετάφρ. Κ. Μ.].

μόνον πρᾶγμα φοβοῦμαι, τὴς φλυαρίες. Στὸ σπίτι, μόνον ἡ νοικοκυρὰ φωνάζει τώρα διμως, ποῦ χάρις σὲ σένα τῆς ἐπλήρωσα δέκα ορύβλια ἀπέναντι τοῦ χρέους μου, γρινιάζει μόνον καὶ τίποτε ἄλλο. Οἱ ἄλλοι δὲν λέγουν τίποτε. Πρέπει διμως νὰ φυλαχθῆς νὰ τοὺς ξητήσης δανεικά, μόνον ἔτσι σωπαίνουν. Γιὰ νὰ τελειώσω τῆς ἔξηγήσεις μου, σοῦ λέγω, ἀγάπη μου, πῶς πιὸ ψιλὰ ἀπ' ὅλα θέτω τὴν ἐκτίμησί σου, καὶ πῶς αὐτὴ εἶναι ἡ παρογοριά μου τώρα στὴν περαστικὴ αὐτὴ ἀναποδιά. Χάρις στὸν Θεό, διπότος κλονισμός, ἡ πρώτη συγκίνησίς ἐπέρασε καὶ μὲ τὸν τρόπο ποῦ μοῦ γράφεις, βλέπω πῶς δὲν μὲ θεωρεῖς ἀπιστο καὶ ἔγωιστη ποῦ μεταχειρίσθηκα τὸ ψέμα γιὰ νὰ σὲ κρατήσω σιμά μου, καὶ αὐτὸ γιατὶ δὲν εἶχα τὴ δύναμι νὰ χωρισθῶ ἀπὸ σένα, γιατὶ σ' ἀγαπῶ σὰν ἀγγελοῦνδι μου. Τώρα, ἀρχίσα καὶ πάλι μὲ ζῆλο τὴν ἔργασία μου, καὶ τὴν ἐκτελῶ εὐσυνειδήτως. "Ο Εὐστάθιος Ίβάνοβιτς δὲν εἶπε χθὲς οὔτε λέξι ὅταν ἐπέρασα δίπλα του. Δὲν σοῦ κρύβω, ἀγάπη μου, πῶς τὰ χρέη μου καὶ ἡ κακὴ κατάστασις τῶν φορεμάτων μου μὲ θλίβουν πολὺ· διμως δὲν εἶναι τίποτε, καὶ οὔτε καὶ σὺ νὰ λυπᾶσαι, ἀγάπη μου. Μοῦ στέλλεις μισὸ ροῦβλι, Βάρεγκα, καὶ τὸ μισὸ αὐτὸ ροῦβλι μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά. Νὰ ποῦ κατήντησα τώρα! Δηλαδή, αὐτὶ ἔγω, δικούγερος, νὰ βοηθῶ τὸ ἀγγελοῦνδι μου, μὲ βοηθεῖς ἔσυ, μικροῦλα μου δρφανή! Καλὰ ἔκανε ἡ Φεδόρα καὶ ἔφερε χρήματα. Δὲν βλέπω πρός τὸ παρόν κανένα μέσον νὰ εὔρω χρήματα, ἀγάπη μου· μόλις παρουσιασθῇ ἡ παραμικρὴ ἔλπις, θὰ σοῦ γράψω ἀμέσως. Τὰ λόγια διμως, ἡ φλυαρίας μὲ ἀνησυχοῦν παραπολύ. Υγείανε, ἀγγελέ μου· φιλῶ τὸ χεράκι σου καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ φροντίζῃς γιὰ τὴν ὑγεία σου. Δὲν γράφω περισσότερα, γιατὶ μόλις προφθάνω νὰ πάω στὸ γραφεῖο· θέλω μὲ τὸν ζῆλο μου καὶ μὲ τὴν τάξι μου νὰ διορθώσω ὅλες μου τῆς ἐλλείψεις ἀναβάλλω γι' ἀπόψε τὴ λεπτομερῆ ἀφήγησι ὅλων τῶν συμβάντων καὶ τοῦ ἐπεισοδίου μου μὲ τοὺς ἀξιωματικούς.

*Μὲ σέβας καὶ ἀγάπην εἰλικρινῆ
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ*

[Ἐπεται συνέχεια Μετάφρ. Κ. Μ.].

ΤΟ ΔΕΚΔΑΤΕΝΟΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗ - Άποδοθεῖσα εἰς τὴν σύγχρονον γλῶσσαν ὑπὸ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΝΟΥ - ΑΘΗΝΑΙ 1905.

Οἱ πολέμιοι τῆς ζωντανῆς γλώσσης, μαζὶ μὲ τὰς ἄλλας τῶν ἀνησυχίας, ἐφοβήθησαν μῆπως, ἡ ἐπιστροφὴ καὶ ἡ προσήλωσις πρὸς τὴν νέαν ζωὴν τοῦ ἔθνους, τὴν γλῶσσαν του καὶ τὴν ψυχὴν του, ἐπιφέροη μοιραίως ἔνα χάσμα μεταξὺ ἀρχαιότητος καὶ συγχρόνου ζωῆς, ἰσοδύναμον μὲ ἀπόρνησιν τῆς ἐλληνικῆς παραδόσεως καὶ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα. Τὴν ἀνησυχίαν αὐτῆν, εἰς μίαν μονομερῆ ἀντίληψιν, ταχεῖαν καὶ πρόχειρον τῶν ζητημάτων ποῦ μᾶς ἀπασχολοῦν, ἔξεφρασε καὶ αὐτὸς δ Μορεάς, κατὰ τὰς τελευταίας ἐνδόξους ἀμηναϊκάς του ἥμέρας. Καὶ διμως, διὰ νάποδειχθῆ διτὶ ἡ ζωὴ δὲν προδίδει ποτὲ καὶ διτὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε πάντοτε ἡ ἀδελφὴ τῆς ὑραιότητος, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀφυπνίσεως τῶν τελευταίων ἔτῶν ὑπῆρχεν ἐντελῶς ἀντίθετον πρὸς τοὺς φόρους αὐτούς.

Τὸ χάσμα π' ἀνοιξε δ σεισμὸς εὐθὺς ἐγέμισε ἀπῆ.

Μὲ τὴν περιφρονημένην αὐτὴν γλῶσσαν, ποῦ κρύπτει μέσα της τοὺς παλμοὺς τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, ἀρχίσαμεν νὰ πλησιάζωμεν πρὸς τὸν ἐλληνικὸν κόσμον καὶ νὰ αἰσθανόμεθα τὴν πνοήν του, δισον δὲν τὴν αἰσθάνθημεν ὑπὸ τὴν δουλείαν τῆς μακρᾶς σχολαστικῆς παραδόσεως. "Ολίγον κατ' ὀλίγον τὰριστούργηματα τοῦ ἐλληνικοῦ λόγου, μακροχρόνιος φροντίς γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν ἔηροτήτων, εἰς χειρας τῶν ἀπογόνων, ἥρχισαν νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν σφαιραν τῆς αἰσθάνσεως καὶ τοῦ αἰσθάνματος καὶ νὰ χύνουν πάλιν τριγύρω των τὴν ζωὴν καὶ τὴν θερμότητα τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς τέχνης.

Ο κ. Κωνσταντίνος Μάνος ἔρχεται τώρα φέρων πρὸς τὴν νέαν ζωὴν τὴν θείαν Ἀντιγόνην. Ἡ ωραία εὐλάβεια τῆς θυγατρὸς τοῦ Οἰδίποδος, διαδελφικὸς σπαραγμὸς τοῦ λευκοῦ θύματος μιᾶς τρομερᾶς εἰμαρμένης, τὸ ὑπεροτραγικὸν μαρτύριον τῆς ἀνύμφου, τῆς ἀνυμεναίου νύμφης, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς διποίας βαρύνοντα μερικὰ κρί-

ματα τοῦ γένοις τῶν Λαβδακιδῶν, δ ὑπέροχος ἐκεῖνος νεκρικὸς ὑμέναιος, δ ἐνόνων εἰς ἓνα νυμφικὸν τάφον τὸν ὁραίον βλαστὸν τοῦ Κρέοντος πρὸς τὴν κόρην τοῦ Οἰδίποδος, δ μέγας ἐκδικητήριος σεισμός, δ κρημνίζων σπαρακτικῶς τοῦ Κρέοντος τὸν οἰκον, καὶ ἔπειτα ἡ ἐρημία τοῦ τραγικοῦ ηρωος, εἰς τὸν διποίον ἀπομένει ὡς εἰρωνεία ἡ ζωὴ καὶ ὡς ἐμπαγμὸς ἡ βασιλεία καὶ τὸ σκηπτρόν, ἐν μέσῳ ἐρειπίων στοργῆς δόξης καὶ ἀγάπης, δηλη ὑπέροχος αὐτὴ τραγωδία τὴν διποίαν ἔκλεισαν οἱ λόγοι τοῦ τυφλοῦ προφήτου, δηλη ἡ φρικτὴ τραγωδία, μὲ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ἀπλότητα, ποῦ φυσαὶ δ μεγάλη τέχνη εἰς τῆς ζωῆς τὴν τρικυμίαν, ζωντανεύει μὲ ἀρκετὴν ἔντασιν καὶ ὁραιότητα νέαν, εἰς τοὺς στίχους τοῦ νέου ποιητοῦ.

"Αν εἰμποροῦσε νάναζήσῃ ἐντονώτερα καὶ ὁραιότερα εἶνε ἄλλο ζήτημα. Αἱ μεταφράσεις διμως τὰς διποίας μᾶς δίδουν οἱ νέοι ποιηταί, ἀνυψώνοντες τὸ γλωσσικὸν ὄργανον τῆς τωρινῆς ζωῆς ἔως τὰς ἀνωτέρας σφαιρίδας τῆς διανοήσεως καὶ τοῦ αἰσθάνματος, ὑστερα ἀπὸ τὰ ψυχρὰ καὶ μοιμώδη βαλσαμώματα, τὰ διποία μᾶς ἔδωκεν ἡ περασμένη γενεά, ἀποτελοῦν πάντοτε καὶ διὰ διλούς τοὺς διποίαν ἀπετελεῖσαν τὰς διποίας τὰς ἀνωτέρας σφαιρίδας τῆς διανοήσεως καὶ τοῦ αἰσθάνματος, τὰ διποία μονάδη βαλσαμώματα, τὰ διποία μᾶς ἔδωκεν ἡ περασμένη γενεά, ἀποτελοῦν πάντοτε καὶ διὰ διλούς τοὺς διποίαν ἀπετελεῖσαν τὰς διποίας τὰς ἀνωτέρας σφαιρίδας τῆς διανοήσεως καὶ τοῦ αἰσθάνματος, τὰ διποία μονάδη βαλσαμώματα, τὰ διποία τοὺς διποίαν διποίας μίαν ἀποκάλυψιν καὶ ἀνοίγουν ἔνα νέον δρόμον. Καὶ ὡς τοιαύτην ὑποδέχομαι τὴν ποιητικὴν ἀπόδοσιν τῆς Ἀντιγόνης ἀπὸ τὸν κ. Μάνον. Δὲν ἡξερώ διποίον διποίαν ἔδωκεν δ. Μάνος εἰς τὴν Ἀντιγόνην, ὡς στιχουργία καὶ ὡς θυμόδις, εἶνε διδανικὴ μορφὴ τὴν διποίαν δινειρεύεται τρεπτικῶν γαλλικήν, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νέον νεωτέρων γλῶσσαν καὶ ἔκφρασιν. Αμφιβάλλω πολύ. Τὸ ζήτημα εἶνε πολυπλοκώτερον παρ' δισον φαινεται, δὲ λύσις τοῦ αἰσθάντος ποιητοῦ παρὰ εἰς τὴν λογικὴν τοῦ κριτικοῦ. Ο κ. Μάνος ἔκαμεν εἰς τὴν ἐλληνικὴν μετάφρασιν—ώς πρὸς τὴν στιχουργίαν καὶ τὸν θυμόδιον—διότι ἔκαμεν δ Μορεάς εἰς τὴν γαλλικήν, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νέον νεωτέρων γλῶσσαν καὶ τραγωδίαν εἰς τὴν σφαιραν τῆς αἰσθάνσεως καὶ τοῦ αἰσθάνματος καὶ νὰ χύνουν πάλιν τριγύρω των τὴν ζωὴν καὶ τὴν θερμότητα τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς τέχνης.

Άλλα ή θαυμασία εύκαμψία καὶ ή ἐσωτερικὴ ἀρμονία τοῦ δργάνου, τὸ δποῖον ἔλαχεν εἰς τὸν μεταφραστὴν τῆς «'Αντιγόνης», αὐτὴ ἀκόμη ή νεωτέρᾳ στιχουργικὴ παράδοσις, νομίζω δτι θὰ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἀναπνεύῃ δλίγον πλατύτερα, ψηλότερα ἀπὸ τὰ στριφογυρίσματα τῆς οίμας, ἀπὸ τὴν μονοτονίαν τοῦ δεκαπενταυλάβου, ἀπὸ τὴν ὠδικότητα τῆς ἐπτανησιακῆς στιχοπλεκτικῆς, ἀπὸ καθετὶ ποῦ εἴνε θηλυκοφανές, ἐλαφρόν, παιγνιώδες, τραγουδιστὸν κ' αἰσθηματολογικόν. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἐλληνικῆς τέχνης δπως καλλίτευα ἀπὸ κάθε ἄλλον πρέπει νὰ ἔχῃ ἀντιληφθῇ δ μεταφραστής, δ ἐπιστρέφων μόλις ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Σοφοκλέους, εἴνε ή αὐστηρά, λιτὴ καὶ ὑπερόφανος ὥραιότης, ή ἐκδηλουμένη τόσον εἰς τὴν ἔκφρασιν καὶ τὸν στίχον καὶ τὸν ωμόν, δσον καὶ εἰς τὴν γραμμὴν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ εἰς τὴν γλυπτικὴν καμπύλην καὶ εἰς πᾶν δτι φέρει τὴν σφραγίδα τῆς ἐλληνικῆς μεγαλοψυχίας. Υπὸ τὴν ἐποψιν αὐτὴν ή «'Αντιγόνη» τοῦ κ. Μάνου μένει ἀτυχῶς δπίσω καὶ ἐνθυμίζει ἵσως περισσότερον εἰς τὴν ἔκφρασίν της ἔνα ἐκφυλισμένον Ρακίναν ἀπὸ ἔνα Σοφοκλῆ. Καὶ αὐτὸ εἴνε ἔνα ἐλάττωμα, πλησίον εἰς τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῆς μεταφράσεως, ἐλάττωμα τὸ δποῖον πιθανὸν νὰ δημιουργῇ μίαν πρόσκειρον καὶ ἐφίμερον ἐπιτυχίαν, ἐφ' δσον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν μικροχαρῇ καλαισθησίαν ἐνὸς ἀμύντου κοινοῦ, ἐπιτυχίαν δμως, ἀπὸ τὴν δποῖαν ἔχει καθῆκον νὰ περιφρουρήσῃ ἔνα Σοφοκλῆ δ μεταφραστής καὶ ἀπόγονός του.

Δὲν θὰ εἰπῶ ἐγὼ εἰς τὸν κ. Μάνον, οὔτε εἰς κανένα, πῶς πρέπει νὰ μεταφράζονται αἱ ἀρχαῖαι τραγῳδίαι. Αὐτὸ θὰ τὸ εἰπῆ καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς δλους τὸ αἰσθημα καὶ ή ἐμπνευσίς τοῦ ποιητοῦ, δ δποῖος εἰς τὴν νέαν του ψυχὴν θὰ πλείσῃ τὸ τραγικὸν μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας θυμέλης, διὰ νὰ μᾶς τὸ ἀποδώῃ μὲ τὴν δύναμιν, τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν αὐστηρότητα τῆς πνοῆς, ή δποία πλανᾶται ἀκόμη ὑπεράνω τῶν μαρμάρων τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: *Αἱ παραστάσεις τῆς Σάρας Μπερνάρ.*

Η μεγάλη τραγῳδὸς ἔφυγεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μᾶλλον δυστρεστημένη, διότι αὐτὴν τὴν φρονὰν τὸ κοινὸν δὲν ἔξεδήλωσε τὸν ἐνθου-

σιασμὸν ἔκεινον, δ δποῖος τὴν ἀπεθέωσεν δταν πρωτοῆλθε, πρὸς δωδεκαετίας.

Αὐτὸ εἶνε ἀληθές. Αἱ παραστάσεις τοῦ Βασιλικοῦ, μολονότι πανηγυρικαί, ἐνθουσιώδεις, μὲ ἀφθονίαν χειροκροτημάτων καὶ ζητωκραγῶν, δὲν είχαν τὸν ἔξωφρενισμὸν τῶν παλαιῶν παραστάσεων τοῦ Δημοτικοῦ. Τὸ κοιμψὸν πλῆθος, ἀφοῦ ἐκάλει ἐπὶ τῆς σκηνῆς δις καὶ τρὶς τὴν καλλιτέχνιδα εἰς τὸ τέλος, ἔφευγεν ἥρεμον, χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἔξοδόν της διὰ νάποζει τὴν ἄμαξάν της καὶ νὰ τὴν σύρῃ μὲ τὰ χέρια μέχρι τοῦ ἐνοδοχείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Καὶ αὐτὴν τὴν φρονάν, οὔτε πολλῶν θαυμαστῶν ἐπισκέψεις ἐδέχθη, οὔτε εἶδε τὰ πλήθη των συνωστίζομενα πρὸς τοῦ ἐνοδοχείου τῆς διὰ νὰ τὴν κάμουν νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν ἔξωστην...

Τῆς μεταβολῆς αὐτῆς, ή δποία ἔγινεν ἀρκετὰ αἰσθητή, τὰ αἴτια εἴνε πολλά. Καὶ πρῶτον, καθὼς ἐδιάβασα πρὸς δλίγον εἰς ἔνα χρονογράφημα τοῦ εὑφεστάτου τῶν Ἀθηναίων, φαίνεται δτι ἀπέθανεν ἐν τῷ μεταξὺ ἔκεινος, δ δποῖος εἶχε τὴν συνήθειαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν νάποζευγνή τὰ ἄμαξια τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν, χωρὶς νάφισῃ διάδοχον. Δεύτερον, τὸ Βασιλικὸν Θέατρον εἴνε πάρα πολὺ πλούσιον, σοβαρὸν καὶ ἐπίσημον, δστε νὰ ἐπιτρέπῃ μεγάλας διαχύσεις, καὶ κυρίως στερεῖται εὐφλέκτου, λαϊκοῦ καὶ προσιτοῦ Ὑπερφόν, τὸ δποῖον, καὶ εἰς τὰς ἀριστοκρατικῶτέρας ἐσπερίδας τοῦ Δημοτικοῦ, δίδει συνήθως τὸν τόνον. Τρίτον, εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς Σάρας, σεβαστὴν ἄλλως τε καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν, προσετέθησαν δώδεκα δλόκληρα χρόνια, τὰ δποῖα, εὐθὺς ἀμέσως, ἀπεδείχθη δτι δὲν παρῆλθον δλως ἐπὶ ματάφι. . . Τέταρτον, — καὶ πολὺ σπουδαῖον, — δ ἀθηναϊκὸς κόσμος ἥρχισε νὰ ὑποπτεύεται μήπως τὸν ἐκμεταλλεύονται ὑπὲρ τὸ δέον οἱ ἐργολάβοι τῶν ἔνων θιάσων, δρίζοντες τιμὰς εἰδικῶς διὰ τὰς Ἀθήνας, — ὑπόνοια ή δποία τὸν οἰονδήποτε ἐνθουσιασμὸν συγκερόν μὲ ἀρκετὴν ἀγανάκτησιν. . . Πέμπτον, ἀκόμη σπουδαιότερον, εἰς τὸ διάστημα τῆς τελευταίας δωδεκαετίας ἐπέρασαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας πολλοὶ ἔχοι καλλιτέχναι τῆς σκηνῆς, μεταξὺ τῶν δποίων καὶ ή μεγάλη ἔκεινη ἀντίζηλος, ή δποία δνομάζεται Δοῦζε . . . Καὶ δυστυχῶς, ἀπὸ τὴν ἀλησμόνητον ἔκεινην ἐπίσκεψιν, οἱ Ἀθηναῖοι, δπως ἄλλως τε δλος δ κόσμος, ἐπείσθησαν δτι ή πρώτη ἥδη ποιὸς τοῦ κόσμου δὲν εἴνε πλέον ή Σάρα Μπερνάρ. Είνε γεγονός, δτι ή ἀνάμνησις τῆς Δοῦζε τὴν ἀδικοῦσε πολύ, καὶ εἰς τὰ διαλείμ-

ματα τῶν παραστάσεών της ἥκουσα πολλοὺς συγχρυτικοὺς νὰ ἐκφράζωνται δυσμενῶς περὶ τῆς τέχνης της, καὶ τῆς γαλλικῆς τέχνης ἐν γένει. Ἐννοεῖται, δτι ὑπὸ τοὺς δρους αὐτοὺς θὰ ἦτο κάπως δύσκολον νάναγεννηθῇ δ πρὸς δωδεκαετίας ἀκρατος καὶ τρελὸς ἐνθουσιασμός.

‘Αλλ’ αὐτὸ δὲν σημαίνει, δτι αἱ παραστάσεις τῆς Σάρας Μπερνάρ εἰς τὸ Βασιλικὸν δὲν ἥσαν ἀπὸ τὰς ἐκλεκτὰς καὶ ἔξοχους ἔκεινας ἀπολαύσεις, τὰς δποίας σπανιώτατα ἔχομεν οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸ δραματολόγιον ἄλλως τε ἦτο τελειότερον ἀπὸ τὴν ἄλλην φρονάν, διότι τώρα ή Σάρα ἔδωκε καὶ μίαν τραγῳδίαν, — τὴν Φαίδραν. Καὶ ἀκριβῶς, λέγουν, ώς τραγῳδὸς ή Σάρα διακρίνεται καὶ ὑπερέχει ἀπὸ κάθε ἄλλην. Ἡ τελειότερα ἀντιπρόσωπος μιᾶς τέχνης, ή δποία ἀνεπιύθη εἰδικῶς εἰς τὴν Γαλλίαν, χωρὶς νὰ εύῃ δεινοὺς μιμητὰς εἰς τὸν ἐπίλοιπον κόσμον, μιᾶς τέχνης ἐπιπλάστου ἵσως καὶ συνθηματικῆς καὶ παρακμαζούσης καὶ ἐκθρονιζούμενης, ή δποία δμως δὲν παύει νὰ λέγεται καὶ νὰ είνε μεγάλη τέχνη, ή Γαλλίς καλλιτέχνις συνεπλήρωσε τὴν ἀθηναϊκὴν ἔμφαντιν τῆς διὰ τῆς Φαίδρας, ἐπέδειξε κ' ἐδῶ δλόκληρον τὴν φυσιογνωμίαν της, ἐφανέρωσεν δλην τὴν σκηνικήν της μεγαλοφύτιν, κ' ἐμάγευσε, κ' ἐγοήτευσε, καὶ συνήρπασεκαὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς φαναιτικοὺς θαυμαστάς τῆς Δοῦζε καὶ τῆς πραγματικῆς οχολῆς. Διότι εἰδαν, δτι δπως ή Σάρα θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ παῖξῃ μὲ τὴν ἀλήθειαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν τελειότητα τῆς Δοῦζε ἔνα σύγχρονον ἔργον, ἔνα δρᾶμα τοῦ Ἰψεν, ἀπαράλλακτα καὶ ή Δοῦζε θὰ ἦτο ἀδύνατόν νὰ παῖξῃ μίαν τραγῳδίαν τοῦ Ρακίνα, μὲ τὴν πρώτην της Δοῦζε τὸν τόνον. Τρίτον, εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς Σάρας, σεβαστὴν ἄλλως τε καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν, προσετέθησαν δώδεκα δλόκληρα χρόνια, τὰ δποῖα, εὐθὺς ἀμέσως, ἀπεδείχθη δτι δὲν παρῆλθον δλως ἐπὶ ματάφι. . . Τέταρτον, — καὶ πολὺ σπουδαῖον, — δ ἀθηναϊκὸς κόσμος ἥρχισε νὰ ὑποπτεύεται μήπως τὸν ἐκμεταλλεύονται ὑπὲρ τὸ δέον οἱ ἐργολάβοι τῶν ἔνων θιάσων, δρίζοντες τιμὰς εἰδικῶς διὰ τὰς Ἀθήνας, — ὑπόνοια ή δποία τὸν οἰονδήποτε ἐνθουσιασμὸν συγκερόν μὲ ἀρκετὴν ἀγανάκτησιν. . . Πέμπτον, ἀκόμη σπουδαιότερον, εἰς τὸ διάστημα τῆς τελευταίας δωδεκαετίας ἐπέρασαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας πολλοὶ ἔχοι καλλιτέχναι τῆς σκηνῆς, μεταξὺ τῶν δποίων καὶ ή μεγάλη ἔκεινη ἀντίζηλος, ή δποία δνομάζεται Δοῦζε . . . Καὶ δυστυχῶς, ἀπὸ τὴν ἀλησμόνητον ἔκεινην ἐπίσκεψιν, οἱ Ἀθηναῖοι, δπως ἄλλως τε δλος δ κόσμος, ἐπείσθησαν δτι ή πρώτη ἥδη ποιὸς τοῦ κόσμου δὲν εἴνε πλέον ή Σάρα Μπερνάρ. Είνε γεγονός, δτι ή ἀνάμνησις τῆς Δοῦζε τὴν ἀδικοῦσε πολλού, καὶ εἰς τὰ διαλείμ-

ετῶν, δταν τὴν πρωτοείδαμεν, δὲν ἦτο μόνον, ἀλλὰ κ' ἐφαίνετο νεωτέρα. . . Αἱ κυρίαι λέγουν δτι ἔχασεν ἔκποτε πολὺ ἀπὸ τὴν δροσερότητα, τὴν χάριν καὶ τὴν πλαστικότητα τοῦ σώματος. Ισως, ‘Αλλ’ ή φωνή της μοῦ ἐφάνη ἡλλοιωμένη περισσότερον. Εἰς τὸν χαμηλούς τόνους, ή γλυκειαμούσική, τὸ θαυμάσιον μέταλλον διατηρεῖται. ‘Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ είνε κανεὶς βέβαιος, οὔτε διὰ τ' αὐτιά του. Νά, ἥκουσα πολλοὺς νὰ μὲ βέβαιόνουν δτι ή φωνή ή πρὸς δωδεκαετίας. Οταν δμως ὑφόνεται καὶ μαίνεται καὶ βρυχάται, κάποια γεροντο-τραγικὴ βραχνάδα ἀκούεται εὐκριβῶς καὶ θλιβερῶς. ‘Αλλὰ πάλιν. . . διὰ τίποτε δὲν εἰμ

Αντώνιος Ρουμπινιστάρης.

κήν, ἀλλ' ὅμως τιμητικὴν θέσιν εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς μουσικῆς.

Ο Ρουμπινιστάν πρέπει νὰ μελετηθῇ ἀπὸ τρεῖς ἀπόψεις ὡς κλειδοκυμβαλιστής, ὡς συνθέτης καὶ ὡς ὁ πρῶτος διαδόσας τὴν μουσικὴν μόρφωσιν ἐν Ρωσσίᾳ. Ο Ρουμπινιστάν ἦτο κλειδοκυμβαλιστής παγκόσμιος, χωρὶς ἀντίπαλον. «Οταν ὁ Λίστ ἤκουσε πρώτην φορὰν τὸν μικρὸν Ρουμπινιστάν, ἀνέκραξε: «Ιδού ὁ διάδοχός μου!» Ο μέγας ἀριστοτέλης δὲν ἤδινθη μέσα εἰς τὴν φράσιν του αὐτὴν νὰ περιλάβῃ δλην τὴν τέχνην τοῦ Ρουμπινιστάν, ὁ δποῖος, χάρις εἰς τὴν πρωτότυπον ἐκτέλεσίν του, εἶναι μοναδικός. Η πρωτοτυπία αὐτὴ συνίστατο εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς τεχνοτροπίας του, εἰς τὴν ἔκτακτον δύναμιν ποὺ εἶχε τὸ παίξιμόν του, εἰς μίαν ἔξαιρετικὴν μουσικὴν φρασεολογίαν καὶ τέλος εἰς τὸν χειροσὸν τῶν ποδοπλήκτων—pédales—, ἀγνωστὸν ἔως τότε εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον.

Ως συνθέτης, ὁ Ρουμπινιστάν ἦτο πολὺ γόνιμος. Ἐγραψε φυσικὰ μᾶλλον διὰ τὸ ἰδικόν του δργανον, τὸ κλειδοκυμβαλον. Ἀλλ' ἐπλούτισε δλα τὰ εἰδῆ τῆς μουσικῆς, ἐκτὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς: Συμφωνίας, χορικά, ἐρωτικά τραγούδια πλέον τῶν 150. Τέλος 13 μελοδράματα τῶν δποίων τὰ γνωστότερα καὶ συχνότερα παιζόμενα εἶναι: «Ο Δαίμων», «Ο Εμπόρος Καλλάσικοφ (καὶ τῶν δύο ἡ ὑπόθεσις εἴλημμένη ἀπὸ τὸν Λέρμοντοφ) καὶ «Ο Νέρων!». Ἀλλὰ

δὲν ἥρκεσθη ἔως ἐδῶ. Ο Ρουμπινιστάν ἐδημιούργησε, πρῶτος εἰς τὴν Ρωσσίαν, νέον εἶδος μελοδράματος, τὸ θρησκευτικὸν μελόδραμα. Κατέχετο διαρκῶς ἀπὸ τὴν ἰδέαν νὰ προσεγγίσῃ τὸ ὄφατόριον μὲ τὴν κοσμικὴν μουσικήν. Καὶ εἰργάσθη πολὺ εἰς τὸ θέμα αὐτό, παρ' δλας τὰς δυσκολίας καθὼς τὴν σκηνοθεσίαν, τὴν λογοροίσιαν κλπ.

Εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ κατέλιπε τὸν Ἀπολεσθέντα Παραδεισον, τὸν Πύργον Βαβέλ, τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Χριστόν. Μέχρι σήμερον δύο μόνον ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπαίχθησαν εἰς τὴν Ρωσσίαν, ὅχι ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλ' εἰς συναυλίας: «Ο Πύργος Βαβέλ καὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Ἀπολεσθέντος Παραδεισον. Ο Μωϋσῆς ἐπαίχθη τὸ 1892 εἰς τὴν Πράγαν, τὸ δὲ 1895 ἐδόθη ἀπὸ σκηνῆς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Μπρέμεν.

Η τρίτη δψις τοῦ ἔργου τοῦ Ρουμπινιστάν — τὸ παιδαγωγικόν του ἔργον — εἶναι, δπως εἰπαμεν, ἡ διάδοσις τῆς μουσικῆς μορφώσεως. «Ἀν ὁ Γκλίγκα δονομάζεται πατήρ τῆς ρωσικῆς μουσικῆς, ὁ Ρουμπινιστάν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ρωσικοῦ μουσικοῦ σχολείου. Αὐτὸς ἤρουσε τὴν «Ρωσικὴν Αὐτοκρατορικὴν Μουσικὴν Ἐταιρίαν» καὶ τὴν πρώτην ἀνωτέραν μουσικὴν σχολήν, τὸ Ωδεῖον τῆς Πετρουπόλεως. Ο ἀδελφός του Νικόλαος Ρουμπινιστάν κατ' εἰσήγησίν του συνέστησε σχεδὸν συγχρόνως παράρτημα τῆς «Ρωσικῆς Αὐτοκρατορικῆς Μουσικῆς Ἐταιρίας» εἰς τὴν Μόσχαν καὶ ἤρουσε ἐπίσης Ωδεῖον, τὸ ὄποιον θεωρεῖται σήμερον ὡς μία τῶν καλλιτέρων ἀνωτέρων σχολῶν μουσικῆς τῆς Εὐρώπης. Η «Ρωσικὴ Αὐτοκρατορικὴ Μουσικὴ Ἐταιρία», ἤρυθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ρουμπινιστάν, ἔξηπλῶθη σήμερον εἰς δλην τὴν Ρωσσίαν μὲ διάφορα παραρτήματα καὶ σχολὰς προκαταρκτικῆς καὶ μέσης παιδεύσεως, αἱ δποῖαι σπείρουν παντοῦ τὸν χροσοῦς σπόρους τῆς τέχνης.

Ο Αντώνιος Ρουμπινιστάν ἐγεννήθη τὴν 16 Νοεμβρίου 1829 εἰς μικρὸν χωρίον τῆς Νοτίου Ρωσσίας· ἐννέα ἐτῶν ἐνεφανίσθη εἰς συναυλίαν. Απέθανε τὴν 8 Νοεμβρίου 1894.

Ἐφέτος συμπληρώνονται 75 ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του καὶ 10 ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου του. Τὴν μνήμην του ἐώφρασε δλη ἡ Ρωσσία, ἰδίως ἡ Πετρούπολις καὶ ἡ Μόσχα. Τὸ τμῆμα τῆς «Ρωσικῆς Αὐτοκρατορικῆς Μουσικῆς Ἐταιρίας» ἐν Μόσχᾳ ἀφίερωσε εἰς τὴν μνήμην του σειρὰν συναυλιῶν. Η μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα ἥτο ἡ συμφωνικὴ ἐσπερίς ἡ δοθεῖσα εἰς τὸ Ωδεῖον τῆς Μόσχας κατὰ τὴν δποίαν ἐποί-

χθη ὁ Πύργος Βαβέλ ὑπὸ τῆς δραχήστρας τοῦ Ωδεῖον (120 δργανα καὶ πλέον) ὑπὸ χοροῦ ἐκ 250 προσώπων καὶ ὑπὸ ἀοιδῶν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Μελοδράματος.

Συνειδισμένος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη νὰ διαβᾶται εἰς τὰς ρωσικὰς ἐφημερίδας ἀρθρα ἐχθρικὰ κατὰ τὴς Ἑλλάδος, σημειώνω μὲ ἴδιαιτέρων εὐχαρίστησιν κάθε δημοσίευμα, τὸ δποῖον εἶναι γραμμένον ἀπαθῶς καὶ ἀντικείμενικῶς. «Ενα κατάστημα ἐκδοτικὸν ἥρχισε τελευταῖος νὰ ἐκδίδῃ μίαν σειράν: «Ἡ διοικητικὴ ὁργάνωσις καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς». Εἰς τὸν δεύτερον τόμον τῆς σειρᾶς ὑπάρχει καὶ ἐν ἀρθροῖς 20 σελίδων περίπου, ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ἑλλάδα, γραμμένον ἀπὸ κάποιον Δ. Γρηγόριεφ. Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον δίδει μίαν κατὰ προσέγγισιν εἰκόνα τῆς πολιτικο-οικονομικῆς καταστάσεως τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, εἰς δὲ τὰ ἄλλα περιγράφει τὴν πολιτικήν μας ζωήν. Ἐκτὸς τοῦ μὴ ἐμπαθοῦν καὶ ἀντικείμενού του εὑρίσκονται σελίδες δὲν ἔχουν ἄλλην ἀξίαν. Γραμμέναι ἐπιπλαίως, δίδουν εἰς τὸν ωρασσον ἀναγνώστην πολὺ ἀμυδράν ἰδέαν περὶ τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος. Πρέπει νὰ δομολγήσωμεν δτι εἰς τὸν τελευταῖον τόμον τῶν «Μικρῶν ταξειδίων καὶ ἀνακαλύψεων». Εἰς ἔκεινους ὅμως, οἱ δποῖοι δὲν ἔκυψαν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς γοντείας του, τὸ βιβλίον θὰ φανῇ ἀνιαρότατον. Μοιραίως τὰ πλεῖστα τῶν διηγημάτων τούτων ἀργά ἡ γοήγορα σ' ἓνανδημοσιευθύνει εἰς τὰ ἔργα περιοδικά, καὶ πολλά ἔξι αὐτῶν θὰ εὑρουν ἵσως πλέον τοῦ ἐνδές ἡ δύναμις τῶν ἀναγνώστας, κανένας ὅμως, οὐδὲ τὸ τεχνικότερον ἀκόμη, θὰ ὑστερήσῃ εἰς ὑφές χαριστατον καὶ εἰς τέχνην διατυπώσεως. Τὸ «Μεταξένιο Μουζικόνισμα» τοῦ αὐτοκινήτου, καθὼς καταράγει μακράν γραμμὴν λευκοῦ δρόμου «ὡς ἵπαλικὸν μακαρόνι» θὰ προξενήσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην φρικιάσιν ἥδοντας μὲ δλον τὸ ἀνιαρόν τῆς δαψιλείας τῶν τεχνικῶν δρῶν τῶν παραγεμισμένων πρὸς κατάπληξιν ἡ δργὴν τοῦ ἀναγνώστου. Δὲν ὑπάρχει ἐλλειψις ποικιλίας εἰς τὸν τόμον αὐτὸν. «Οι τὰ αποτελεῖ καινοτομίαν εἰς τὸ νεό φανές ἀπὸ βιβλίον εἰνε τὰ μικρὰ ποιημάτια τὰ δποῖα δίκτιλης καταταγμένα, εἰναι θαυμάσια.

Η Τοοφή τῶν Θεῶν εἰναι τὸ νεόν βιβλίον τοῦ Οὐρέλλ. Ο ἄγγλος συγγραφεὺς μᾶς ἀποκαλύπτει δτι ὑπάρχει ἔνα εἰδός τροφῆς ἡ δποία καθιστῷ γίγαντας καὶ ἀνθρώπους καὶ ζῶα. Τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βιβλίου εἰναι, δπος κρίνεται ἀπὸ ἀγγλικά περιοδικά, μία ἀσχημία καὶ μία μωρία. Τὸ ἐκπληριτικόν γένος τῶν γιγάντων τοὺς δποίους διάλλελλος μᾶς παρουσιάζει, δὲν εἶναι, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, φυσιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος. Οι ἐλεφαντώδες ποντικοὶ καὶ ἄλλα τερατώδη ζῶα του στερούνται ἐνδιαφέροντος. Περιγράφεται ἀκόμη μία ἐρωτική ιστορία μεταξὺ γιγαντώδους προτικούς καὶ τοῦ δποία παιδικού. Καθένας ἐννοεῖ τῶρα καλλιστα τὴν ιαμότητα ἐνδές κριτικοῦ εἰπόντος ἐσχάτως δτι διάλογος φαντάζεσθε τί πράγματα γράφονται ἐδῶ περὶ Ἑλλάδος, διὰ νὰ δονομάζω τὸ ἀρθρον αὐτὸ ἐν ἀπὸ τὰ ίκανοποιητικώτερα διὰ τὸ ἔθνος μας.

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΔΟΛΟΓΙΑ

ΕΞΕΔΟΘΗ ἀγγλιστὶ ἔνα βιβλίον μὲ τὸν τίτλον μόδιοντος πρὸ δύο ἐτῶν τόσον οἰκτρῶς Ἀγγλου συγγραφέως Οσκάρ Ονάιλδ. Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς δυο μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος περιέχει σκέψεις καὶ διάφορα τεμάχια ἀπὸ ἔργα τοῦ Ονάιλδ. Τὸ δεύτερον εἶναι μελέτη ἐπιγραφομένη: «Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου». Η ἀνάγνωσις τῶν σελίδων αὐτῶν, γράφει «Ἄγγλος κριτικός, φέρει μελαγχολίαν: τόση ίδιοφυΐα, τόσον πνεύμα, τοίμη διάνοια ἐπήγαν χαρένα... Καὶ δῆμος ὁ Ονάιλδ ἀφῆκε ληγή παντοτείνα, καὶ τὸ θέατρόν του ἀπομένει τὸ μόνον δραματικὸν γεγονός τῶν τελευταίων πενήντα εἰς τὴν Αγγλίαν.

¹ Ιδε «Παναθήναια» τεῦχος 78ον.

δεῶς» ἀφιερώνει τὸ παρασκευάσμα του εἰς τὸν κ. Κόντον. Αἱ φιάλαι τοῦ κ. Βάλβη είνει δομολογουμένως μετ' ἔξαιρετικῆς φιλοκαλίας παρασκευάσμεναι, ὅπως δὲ ὅλα τα εἴδη τῶν εὐρωπαϊκῶν specialités, περιτυλιγμέναι μὲ πλήθησος ὀδηγῶν, πιστοποιητικῶν καὶ ἔξτηγήσεων περὶ τῆς χρήσεως καὶ συστάσεως τοῦ περιεχομένου τάς δύοις ὁ κατασκευαστής τιτλοφορεῖ μὲ πολλήν πρωτοτυπίαν: ἐμμέτρους προλόγους, παρατήματα, ἐπίμετρα (α, β, γ) καὶ οὕτω καθεξῆς. Εἶχα μεν τὴν ἔνχαριστην νὰ δοκιμάσωμεν τὸ νέον ποτὸν τοῦ κ. Βάλβη καὶ νὰ προσφέρωμεν καὶ εἰς πολλοὺς φίλους πόρος δοκιμῆν. Ή γνώμη ὅλων είνει ὅτι τὸ ποτὸν είνει πολὺ ἀριστόν, ἀντιτέστως πρόδης ὅλα τοῦ εἰδούς αὐτοῦ τὰ συμπετυκνωμένα παρασκευάσματα.

Τοιουτορόπως ἐνῷ εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν εὐ-
ρίσκομεν :

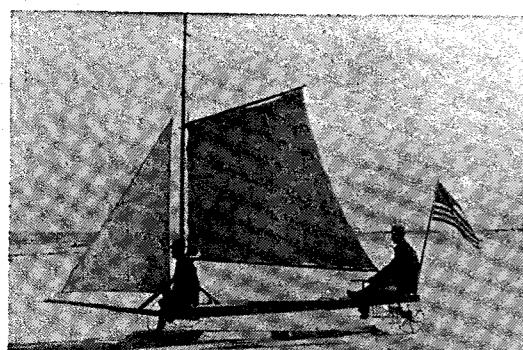
"Αριστον ὅδωρ

εἰς τὴν φιάλην τοῦ καὶ Βάλβη εὑρίσκομεν:

**Τὸ ὅδωρ πάντων ἀριστον ὑπάρχει τῶν στειχέων
πρὸς τὸν συνήθη βίον**

‘Η ἄραινοις κατὰ τὸ πυκνόμετρον εἶνε ὡς 1 : 10.
‘Αλλ’ εἰς αὐτὸν ἵσως δὲν πταιέι καθ’ ὀλοκληροίαν ὁ κ.
Βάλβης. φοῦ αὐτὸς ὁ Πίνδαρος ὅμοιογενὴ ὅτι «ἄρι-
στον νῦνθα» ὁ κ. Βάλβης ἐθεώρησε καλὸν νά τὸ προσ-
θέου μὲ τὴν ὀκάν. Ἐλπίζουμεν ὅτι ἡ Ἑπιστημονικὴ
Ἐπανόρθωσις, ἡ υἱοθετήσασα τὴν νέαν βιοτεχνίαν, εἰς τὸ
ἔτης θά μᾶς δώσῃ μᾶλλον συμπετυκνωμένα παρα-
σκευάσματα.

Το πλοῖον τῆς ἐρήμου. — Ἡ κάμηλος ἦτο γνωστὴ ἡ ἔως τώρα ὡς τὸ μόνον ξῶν τὸ δόποιον δύναται ἀσφαλῶς νὰ διαβῇ τὰς ἀπεράντους χέρσους τῆς ἄμμου. Ἐναπέκειτο διμως εἰς τοὺς ἐπιχειρηματικοὺς καὶ μεγαλεπήρολους ἀμερικανοὺς νὰ κατασκευάσουν πραγματικὰ πλοῖα, τὰ δόποια ἔθεσαν εἰς κίνησην εἰς τυνας ἐρήμους τῆς Καλλιφορνίας. Εἰς τὴν ἐρήμον Μογκαΐβ πλήθος περιηγήτων ταξιδεύουν μὲ τὰ παράδοξα αὐτὰ πλοῖα. Εἶναι κατασκευασμένα ἐν εἴδει ἀμάξινα μὲ κάπως πλατεῖς τροχούς, τὰ δὲ μεγαλείταρα ἐξ αὐτῶν πρέουν πομπόρεια πλοίου καὶ μεγάλα ἴστια. Ἀναπτύσσουν μεγάλην ταχύτητα δταν πνέον οὐρίος ἀνέμος καὶ δύνανται τοινοτρόπωις νὰ συμπεριλάβουν ἀρκετοὺς ἑπιβάτας. Ὄταν ἔχουν ἀναπεπταμένα τὰ ἴστια καὶ ὑψωμένας τὰς σημαίας των, τὰ πλοῖα αὐτὰ τῆς ἐρήμου παρουσιάζουν παράδοξον ὅμιν.

Tὸ νέον ἀμερικανικὸν πλοῖον τῆς ἑούσου.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Периодика:

Ο κ. Σπ. Λάμπρος γράφων είς τὸν «Νέον Ἐλληνομυνήμονα» περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μοηῆς τῆς Παμμακαρίστου ζητεῖ τὴν ἐποχὴν τῆς κτίσεως ἡς μονῆς αὐτῆς, εἰς τὴν δοπίαν ἀπὸ τοῦ Γενναδίου, ἀλλίγον μετὰ τὴν ἀλλωσιν, ἐγκατέστη τὸ πατριαρχεῖον. Ο Πασπάτης καὶ δὲ καὶ Μανούηλ Γεδεών ἀνάγουν τὴν τίσιν εἰς τὸν δωδέκατον αἰῶνα. Κατὰ τὸν κ. Λάμπρον, ὁ Παχυμέρος ἀναφέρει τὴν μονήν, ἡ δοπία θά τισθήσθη ὀλίγον πρὸ τοῦ 1294. Ἡ ὑπαρξίς ὁμοια, κατὰ ὄντος θρύλου, τάφου τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ εἰς τὴν μονὴν τῆς Παμμακαρίστου θά κατέρριπτε τὴν γνώμην οὐ κ. Λάμπρου. Ἀλλὰ ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτει διαδόρους λόγους κατὰ τοὺς δοπίους δὲν είναι δυνατὸν ὅτι πάρκυρον δὲ τάφος τοῦ Κομνηνοῦ Ἐπίσης καταρρίπτει δὲ κ. Λάμπρος καὶ ἄλλον θρύλον, ὁ δοπίος θά ταῦτα ἐπανέφερε εἰς τὸν δωδέκατον αἰῶνα.

λεως. Ἡ σύζυγος τοῦ ἐν λόγῳ ἐμπόρου, Ματθίλδη δὲ Βέσσεντογκ, συνεδέθη διὰ φιλίας μὲ τὸν μέγαν συνθέτην ἔκεινος ἡτο 24 περίπου ἑταν, ἔκεινη 24, ὥραιά, καλλιτέχνης καὶ στιχογρόφης. Ὁ Βάγνερ τῆς ἔπαιξε τὰ ἔγραφα του, τῆς ἐδιάβαξε τὰ δούματα τοῦ Καλδερόν. Ἡτον ἡ γονιμωτέρα ἐποκή τῆς ζωῆς του. Ὁ δεσμὸς αὐτὸς φυσικά ἔγινε στενότερος καὶ οἰκειότερος. Ὁ Βάγνερ ἀνέχωρησε τὸ 1858 εἰς τὴν Βενετίαν. Αἱ πρὸς τὴν Ματθίλδην ἐπιστολαὶ του ἐστάλησαν ἀπ' ἔκει

Είς τὸ «**Nineteenth Century**» τοῦ Λονδίνου ὁ Ἀγγλὸς μυθιστοριογάρφος Γεώργιος Μέρφεδιν ἔφερε κυριολεκτικῶν ἑπανάστασιν εἰς τὴν ἀγγλικήν κοινωνίαν ὑποστηρίζων ὅτι «ὅ Ισόβιος γάμος δὲν είναι σύμβολος με τὴν σημερινὴν κοινωνίαν καὶ ὅτι πρέπει γ' ἀντικατασταθῆ διὰ τοῦ γάμου ἐπὶ προθεσμίᾳ, π. χ. δέκα ἑτῶν».

Είς τὸ ρωσικὸν περιοδικὸν «**Mir Bojy**» τοῦ Νοεμβρίου γίνεται λόγος περὶ τῆς τελευταίας ἑργασίας τοῦ Σ. Κούσνιτς, διὰ τῆς δύοις δίδει περιληψιν τῶν ἰδεῶν τῶν μεγάλων φιλοσόφων, συγγραφέων, πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν περὶ τοῦ πολέμου. Ὁ "Αγιος Λύγουστινος λοιπὸν ἡτο ὑπὲρ τοῦ πολέμου διὰ τοῦ δοπίου" ἡ θεία Πρόνοια διορθώνει τὰ ἐκλελυμένα ἥθη». Ὁ Δοστογένεσην, ὁ χριστιανικῶτερος Ἰωνος τῶν Ρώσων συγγραφέων, ὅμιλει περὶ τῆς μάστιγος αὐτῆς ἐπιεικῶς, συμπαθῶς σχεδόν: «μακρῷ εἰδόην, λέγει, γεννᾶ τὴν σκληρότητα, τὴν δειλίαν, τὸν ἐγωισμόν, ὁ ὅποιος ἐπιδεινύεται χονδροειδῶς καὶ, τὸ χειρότερον, τὴν πνευματικὴν σῆψιν». Ὁ Πλάτων, ὁ Κάντ καὶ ὁ "Ἐγελ ἐθέωρουν τὸν πόλεμον ὡς ἀνάγκην τῆς ἀνθρώπινης φύσεως". Ὁ "Ἐγελ μάλιστα ἐπλεξεῖ τὸν πανηγυρικὸν του". Ὁ Νίτσε, ὁ Λασάλ, ὁ Προυντὸν κηρύσσουνται ὑπὲρ τοῦ πολέμου. Ὁ Οὐγκώ, ὁ Βολταΐδος, ὁ Ρενάν, ὁ Τολστόι εἶναι ἀπ' ἐναντίας ἔχθροι του. Ὁ Μόλτκε εἶπε: «Οἱ πόλεμοι εἶναι ἵεροι... εἶναι θεσμὸς θεῖος». Ὁ Μωπασάν φραγμένος ὕδραις καὶ πλήρεις πάθους σε-λίδας στιγματίζων τὸν πόλεμον.

'Εφημερίδες:

Είς τὴν Ἀκρόπολιν γράφει δὲ καὶ Δ. Ἀναστάσιος πούλος δὲ Ἀθηναῖος περὶ τοῦ κυνδύνου τὸν ὃποιον διατρέχει τὸ λαχεῖον τῶν Ἀρχαιοτήτων ἔνεκα τῆς ἴδιωσεως τοῦ λαζείου τοῦ Στόλου. «Τὰ μάρμαρα αὐτά, λέγει, εἰναι Θεοί, εἰναι Ἰδέαι, εἰναι Τέχνη, εἰναι Γράμματα, εἰναι Ἰδανικά, μαρμαρωμένα δὲ. Ἐχουν τὸ μυστήριον μέσα των τῆς αἰώνιότητος τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς Ἰδέας εἰς τὸν Κόσμον δὲν. —Οσοι πιστεύουν εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ἰδέας, εἰς τὴν αἰώνιότητα τῆς Τέχνης, πιστεύουν δὲτι ἔνας Πραξιτέλειος Ἐφεντίς ἦνας τοῦ Ἰκτίνου Παρθενών τοὺς μιλεῖ μέσα των, πρὸς τὰ μεγάλα καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὥραια περισσότερον ἀπὸ τὰς χιλιάδας τῶν κοινούσιουλειτικῶν διδώνων τῆς τραγικῆς Βουλῆς μας δοῖο σεῖς ἐναγκαλισθῆτε τὴν προστασίαν τῶν Ἀρχαιοτήτων. τὴν λατρείαν εις, τὸν θαυμασμὸν των, τὴν ὑπεροφάνειαν δὲτι ζῆτε δι' αὐτὰς καὶ ἔνεκα αὐτῶν καὶ ὑποστηρίξατε τας μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγαπήσατε τας μετά πάθους καὶ δώσετε ὑπὲρ τῆς ἀναβίωσεως αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ φωτὸς αὐτῶν τὸν ὄβιολόν σας»

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Διὰ τὴν ἔδραν καθηγητοῦ τῆς Δημοσιολογίας εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, ὁ ὑψηλητής κ. Ἀνδρέαδης ἔλαβε ψήφους 5, ὁ δὲ κ. Ι. Ζωγράφος 3.

‘Ο φίλος μας ζωγράφος κ. Όθωνας ἀνεχώρησε εἰς τὸ Λονδίνον ὅπου θὰ ἀκολουθήσῃ μαθήματα αἱ-σθητικῆς καὶ θὰ ἐργασθῇ τελειοποιούμενος εἰς τὴν τέχνην του.

Εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν ἔργαστήριον τοῦ κ. Β. Μποκετόναμπη ἦνοιξε ἀπὸ τῆς Τετάρτης 8 Δεκεμβρίου ἐκθεσιῶν τῶν ἔργων τοῦ γνωστοῦ ὑδατογράφου. Εἶναι τὰ πρώτα ἐφετεινά δείγματα τῆς ζωγραφικῆς ζωῆς τῶν Ἀθηνῶν.

‘Ο κ. Στέφανος Α. Ξανθουδίδης ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Κρήτῃ καὶ συγγραφεὺς τοῦ «Κρητικοῦ Πολιτισμοῦ» καταλέγεται ἀπὸ σῆμερον μεταξὺ τῶν συνεργατῶν μας, ὁρχίζων μὲ τὴν Ἐνετικὴν Λέσχην του Ήρακλείου. Ε. Ξανθουδίδης διὰ μελετῶν του καὶ ἀνταποχρίσεων θά κρατῇ τὰ «Παναθήναια» ἐνήμερα τῆς τόσον σπουδαίας καὶ ἀπόκαλυπτικῆς ὀρχαιολογικῆς ζωῆς τῆς νήσου.

Εἰς τὸ Τόκιο ὑπάρχει «Ἐταιρία Μπετόβεν». Τόση εἶναι ἡ ἐπιτυχία της ὥστε ἐφέτος ἡ ναγκάναμη νά αύξηση τὸν ἀριθμὸν τῶν συναυλιῶν της. Εἰς τὰ προցράμματά της βλέπεις τὰ δόνματα τοῦ Μπετόβεν, Μόζαρτ, Λίστ, Χέντελ, Γλούκ καὶ Ριχάρδουν Στράους.

Τὸ τελευταῖον δρᾶμα τοῦ Μπγέρνσον δὲν είχε εἰς τὴν Νορβηγίαν τὴν θερμήν ὑπόδοχήν τῶν προηγουμένων ἔργων τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος εἶναι η σύγκρουσις μεταξὺ γονέων και τέκνων.

Ἡ Ἐθνικὴ Πινακοθήκη τοῦ Λονδίνου ἀπέκτησε δύο ἔργα ἄξιας, τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀριόστου ὑπὸ τοῦ Τισιανοῦ καὶ τὴν προσωπογραφίαν τοῦ σίρο "Ἐνρου Θόμψον" ὑπὸ τοῦ Millais.

Τὸ ρωσικὸν «Περιοδικὸν δι' ὅλους» δημοσιεύει τρεῖς ἀπὸ τὰς τελευταίας ἐπιστολὰς τοῦ Λέοντος Τολστού. Ἰδού ἔνα μικρὸν ἀπόσπασμα.

Ο δεσμός μεταξύ Θεού καὶ ἀνθρώπων — ἡ ἀγάπη — είναι σὰν τὸ νῆμα που δίδει εἰς τὸν νέον ἡ μάγισσα τοῦ παραμυθοῦ, διὰ γὰρ τὸν διδηγό. "Εἰσι ποέτει καὶ εἰς τὴν ζωήν, νά πηγάνωμεν ὅπου μᾶς δόηγει τὸ νῆμα που πηγάζει από τὴν ἀγάπην" ἀλλὰ ποὺ καὶ μᾶς δόηγίσῃ δὲν ἴμπισθομεν γὰρ γνωρίζωμεν καὶ ἀν νομίσωμεν ὅτι ννωρίζουμεν τότε. Φ' ἀποτλανηθῶμεν.

Ο καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ *Princeton* κ. *Bishop* γράφει ἐκτενή βιβλιογραφίαν εἰς τὸ Περιοδικὸν «*The Library Journal*» περὶ τοῦ καταλόγου τῶν χειρογράφων καθόκων τῆς ἐν Θεράπναις μονῆς τῶν Ἀγ. Τεσσαράκοντα τοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ συνεργάτου μας τοῦ *Nikos A. Béni*. Ἐξαίσια τὸ σύστημα τὸ δόπιον ἀκολουθεῖ ἀποκαλύπτειν αὐτὸν ὅμως πάντας καὶ λέγει διτὶ ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον σύνταξις καταλόγων χειρογράφων διασωθέντων εἰς τὰς λοιπὰς μοναστηριακὰς βιβλιοθήκας τῆς Πελοποννήσου ὃν εἶναι σπουδαιότατα καὶ μεγάλη ὑπηρεσία εἰς τὰ Ελληνικὰ γράμματα, τὴν ὁποίαν ἔγει τὰ ποσθετικά ὄντα.

Τὴν 18 Δεκεμβρίου ἐωράσθη εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ ἑκατονταετηρὶς τῆς γεννήσεως τοῦ γάλλου συγγραφέως καὶ κοιτικοῦ Σαίντ-Μπεβ.

Τὸ βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Γκογκούρ ἐδόθη ἐφέτος εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ μυθιστορήματος «La Maternelle» Λέοντα Φοαπέ.

Τὴν 26 Δεκεμβρίου ἀνοίγει εἰς Μόσχαν ἡ ἐτησία

έκθεσις της «Ενώσεως τῶν ρώσσων καλλιτεχνῶν». Οἱ ἀναγγάλοι τῶν «Παναθηναίων», γνωρίζουν ἡδη μερικοὺς τῶν καλλιτεχνῶν τῆς περουσίνης ἐνθέσεως ἐκ τῶν ἔργων τὰ ὅποια ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὰ τενχή τοῦ Ιουνίου, Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου.

Εἰς τὸ Μιλάνον ἐδόθη τελευταίως ἡ πρώτη παράστασις τῆς Ἐλένης τοῦ Σαΐν Σάν. Ἡ ἐπιτυχία ἡτο πλήρης.

Ἡ Ματθίλδη Σεράο ἐξέδωκε νέον μυθιστόρημα Ἰστορία δύο ψυχῶν. Ἡ μία εἶναι ἡ ψυχὴ ἐνὸς γλύπτου, ἰδανικὴ ἡ ἄλλη εἶναι ἡ τῆς γυναικὸς του ἡ ὅποια δινειρεύεται πλούτη μόνον καὶ φήμην. Αἱ περιγραφαὶ τῆς εἶναι γεμάται ζωὴν καὶ ἀληθειαν.

Τὸ νέον δρᾶμα τοῦ Μαξίμ Γόρκου Οἱ Ἀγροδίαιτοι, οἱ μεταβαίνοντες δηλ. τὸ θέρος εἰς τὰς ἔξοχας, ἐδόθη τελευταίως εἰς τὸν Πετρούπολιν. Τὸ δρᾶμα φαίνεται κυμανόμενον μεταξὺ ἐπιτυχίας καὶ ἀποτυχίας. Τὴν πρώτην ἑστέραν ἄλλοι τὸ ἐσφρύξιαν, ἄλλοι τὸ ἐχεροκότησαν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ Καλλιτεχνικὸν Θέατρον τῆς Μόσχας δὲν ἐδέχθη νὰ παιζῃ τὸ ἔργον αὐτό.

Ἄπὸ τοῦ προσεχοῦς Ἰανουαρίου τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «Mercure de France» θὰ ἐκδίδεται δίς τοῦ μηνός.

Εἰς τὴν "Οπερα τῶν Παρισίων τὰς μεγαλειτέρας εἰσπράξεις ἀποδίδει ἡ Βαλκυρία τοῦ Βάγνερ Κατόπιν ἔρχονται δὲ Μόζαρτ, Ράιερ, Βέρδι.

NEA BIBLIA

ΚΗΡΗΘΡΕΣ ποιήματα ὑπὸ Κωνσταντίνου Ι. Βάρανη. — Ἀθῆναι 1905.

ANTIGONΗ Σοφοκλέους ἀποδοθεῖσα εἰς τὴν σύγχρονον γλῶσσαν ὑπὸ Κωνσταντίνου Μάνου. Ἀθῆναι 1905 σχ. 16ον σελ. 77 δρ. 2.

Ἡ BYZANTIACKΗ ΕΠΟΠΟΙΪΑ κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ι. αἰῶνος G. Schlumberger μετάφρασις E. I. Βουτυρᾶ. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904 (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ Μέρος Πρώτον. Ιωάννης Τσιμισκῆς. Τεῦχος Α').

Ἡ BYZANTIACKΗ ΕΠΟΠΟΙΪΑ κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ι. αἰῶνος G. Schlumberger μετάφρασις E. I. Βουτυρᾶ (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ Μέρος Πρώτον. Ιωάννης Τσιμισκῆς. Τεῦχος Β'). Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

Ο ΜΕΓΑΛΕΞΑΝΤΡΟΣ Χαραλάμπου Ἀντρεάδη. Ἀθῆναι 1904 σχ. 16 σελ. 192 δρ. 2.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΕΡΗΜΙΤΟΥ Ξαβερίου Τιριά, μετάφρασις καὶ εἰσαγωγὴ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου. — Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων. — Ἀθῆναι 1904 σχ. 16ον σελ. 78 δρ. 0.40.

ΤΡΩΙΑΔΕΣ Ἐνδιπίδου, ἔμμετρος μετάφρασις Ἀλεξάνδρου Σ. Κάσδαγλη. Ἀλεξάνδρεια 1904, τύποις Πω. Κ. Λαγουδάκη.

LA VIERGE ASSASSINÉE par Maurice Barrès Paris 1904 Bibliothèque Internationale d'édition E. Sansot & Cie 53, Rue Saint-André-des-Arts, fr. 1.

DE HEGEL AUX CANTINES DU NORD par Maurice Barrès avec préface et notes d'E. Nolent. — Paris 1904 Bibliothèque Intle d'édition E. Sansot & Cie fr. 1

MARCEL PRÉVOST par Jules Bertant, biographie illustrée de divers dessins éte — Paris 1904 Bibliothèque Intle d'édition E. Sansot et Cie fr. 1

CONTES DE LA VIEILLE FRANCE par Jean Moréas. — Paris 1904, édition du Mercure de France fr. 3,50.

THÉODORA IMPÉRATRICE DE BYZANCE par Charles Diehl, fr. 3,50

TURCS ET GRECS CONTRE BULGARES EN MACÉDOINE, par *** - préface de Louis Léger, fr. 3,50

RECHERCHES ANTHROPOLOGIQUES EN EGYPTE par E. Chantre, fr. 50.

Μουσική:

Η ΣΗΜΑΙΑ ḥσμα διὰ χορωδίαν ἀνδρῶν ποίησις Ι. Πολέμη, μουσικὴ Λ. Καμηλιέρη. — Μουσικὸν Κατάστημα Ζ. Βελουδίου καὶ Βιβλιοπωλεῖον «Ἐστίας» δρ. 0.50.

ΤΡΙΑ ΝΕΑ ΑΣΜΑΤΑ διὰ χορωδίαν ἀνδρῶν ὑπὸ Λ. Καμηλιέρη. Δρ. 0.50.

ΔΥΟ ΑΣΜΑΤΑ ΤΕΤΡΑΦΩΝΑ διὰ χορωδίαν ἀνδρῶν ὑπὸ Λ. Καμηλιέρη. Δρ. 0.50.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Η Σάρα Μπερνάρ